

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Geschonken belofte

Want voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen die verre zijn, zovelen als de Here, onze God, er toe roepen zal.

En met nog meer andere woorden getuigde hij, en hij vermaande hen, zeggende: Laat u behouden uit dit verkeerde geslacht. Hand. 2 : 39, 40.

Petrus richt zich in zijn Pinksterpreek tot de Joden, en zijn preek slaat in: zijn woorden staken hun in het hart als een dolk, de harde laag er om heen, in dit geval de inhoud van een met zorg opgebouwde publieke opinie, wordt doorboord, en het Evangelie, de Boodschap van heil en leven, bereikt het hart. Sommigen raakten hun houvast geheel kwijt en raakten in de greep van de angst. Maar anderen — en die nemen onopzettelijk de leiding in de dialoog met de apostelen — worden door een machtig verdriet overweldigd en kunnen er niet over heen komen, dat ze zo duidelijk in het ongelijk staan. Het is deze laatste groep, die zich vanuit zijn radeloosheid tot de apostelen om raad wendt, en daarbij zijn mondigheid op het spel zet. Maar Petrus wijst hen naar hun vrijheid en mondigheid terug, zoals o.m. ook blijkt uit zijn oproep tot bekering, en dat in een bewuste publieke daad: Laat u dopen op de Naam van Jezus Christus als de grondslag van echt mensenleven: het aanzijn dat Hij Zich in de geschiedenis verkiest. Het is dan ook een Doop van bekering, die Petrus deze mensen aanraadt. Dat is de wettige uitweg uit hun radeloosheid. En die bekering ontvangt haar zin vanuit die Doop.

Het is heel duidelijk, dat Petrus zich tot de Joden wendt: Gij Joden en allen die te Jeruzalem woont, gij mannen van Israël. Later wordt hij gewaar, dat hij zich ook tot heidenen moet richten. Dat kostte hem enige moeite, zoals blijkt uit de geschiedenis van Cornelius. En lang nadien blijkt diezelfde moeite nog niet overwonnen. Paulus wordt de apostel der heidenen genoemd, maar in Klein-Azië richt hij zich toch telkens het eerst tot de Joden. Zo blijkt Paulus niet helemaal een apostel der heidenen, en Petrus blijkt niet helemaal een apostel der Joden.

In deze Pinksterpreek richt hij zich uitsluitend tot de Joden. En we pogen het slotwoord van die preek te overwegen, om de goede evangelische duidelijkheid, die daarin is, nu ook te vinden. Ook dit slotwoord behoort bij zijn advies, en degenen die vanuit hun radeloosheid raad vragen, moeten wel iets gevoeld hebben van het apostolisch gezag, waarmee Petrus sprak en adviseerde. Ze aanvaarden immers de leiding van de apostelen.

Nu is het wel opvallend, dat Petrus hier spreekt van een geschonken belofte: Want voor u is de belofte en voor uw kinderen. We ontmoeten diezelfde gedachte aan het begin van de tweede brief van Petrus, als hij over Jezus, waarlijk God en waarlijk mens, schrijft: „Zijn Goddelijke kracht immers heeft ons met alles wat, tot leven en Godsvrucht strekt, begiftigd, door de kennis omtrent Hem Die ons geroepen heeft door Zijn heerlijkheid en macht; door deze zijn wij met kostbare en zeer grote beloften begiftigd, opdat ge daardoor deel zoudt hebben aan de Goddelijke natuur, ontkomen aan het verderf dat door de begeerte in de wereld heerst“, 2 Petr. 1 : 3, 4.

Ook in Petrus' Pinksterpreek legt hij er enige nadruk op, dat Gods belofte een geschenk is: het is meer dan een aanbod alleen, want het is een belofte van God; en daarbij verdwijnen onze schoolse onderscheidingen. U komt Gods belofte toe: u hebt er een zeker

recht op, al kan dit recht nooit als een onpersoonlijke kracht gehanteerd worden, want het is God Die deze belofte schenkt.

En Hij schenkt haar royaal, koninklijk: U komt de belofte toe en uw kinderen en de kinderen van die kinderen, kortom allen die nog niet geboren zijn en die in tijd ver van ons zijn gescheiden: allen die de Here onze God daartoe roepen zal. In plaats van „zovelen als“ kunnen we beter lezen: „allen die“; dit betreft een taaleigen, dat in het klassieke Grieks al bekend was, en in het latere Grieks onveranderd bleef voortleven. „Zovelen als“ suggereert een beperking; maar Petrus is juist bezig de wijidheid van het Evangelie en van de roeping Gods te prediken, en op dit machtig ogenblik heeft hij het er niet over, dat er ook geroepen zijn, die de roeping van zich af laten stuiten. Dat onderwerp moet ook wel eens ter sprake komen, maar nú niét.

De belofte Gods is een schenking. Het is dat geschenk, waarvan de Heiland zegt, dat het de zin heeft van het „rijk zijn in God“, vgl. Luc. 12 : 21. Deze rijkdom is niet een onpersoonlijke macht, zoals de rijkdom van de mammon; ze is evenmin een strikt persoonlijk bezit; ze is de rijkdom van de gemeente aan wie ze in beheer gegeven is. Die rijkdom betreft ook de kinderen van de gemeente, uw kinderen en uw kleinkinderen en uw achterkleinkinderen, allen die nog ver weg zijn in de toekomst, allen die de Here onze God ertoe roepen zal. Dat is onafzienbaar.

Hoe komt Petrus aan zó'n optimisme? Het is een zeer degelijk optimisme, en als we dat kwijt raken, is er iets niet helemaal in orde met ons rijk-zijn-in-God. Petrus spreekt dit optimisme uit, omdat het zo door en door evangelisch is. Hij richt zich tot Joden, en wel tot radeloze Joden, die het échec hebben beleefd van hun opinie, de hun door hun leiders in hun hart gebouwde publieke opinie, dat Jezus nu terechtgesteld was, en dat het maar goed is dat Hij nu dood is. Die opinie is nu stuk geslagen, en deze mensen kunnen niet in hun doodsangst vluchten, ze kunnen alleen maar, in radeloosheid, ontdekken dat ze niet meer heen zullen komen over hun ongelijk, over het harde feit dat ze het grote onrecht hun Heer hebben aangedaan, hun Messias, hun Koning, de Rechtvaardige.

Dat is dan nu het sluitstuk van Petrus' Pinksterpreek. Lucas ziet dit woord van waarlijk grenzenloos optimisme als het sluitstuk van deze verkondiging. Wel heeft Petrus nog heel wat meer gezegd. Maar de verkondiging, dat Gods belofte een geschenk is, en dat de reikwijdte van dit geschenk onafzienbaar blijkt, is toch wel het slot en de kern van Petrus verkondiging. Hij zei hetzelfde nog eens en nog eens en nog eens: En met nog meer andere woorden getuigde hij, en hij vermaande hen.

Hij vermaande hen: optimisme en vermaning sluiten elkaar niet uit. Petrus weet van de gevaren. Hij bereidt de hoorders die zich nu willen laten dopen op een moeilijke toekomst voor: ze zullen een aparte groep vormen in het midden van het volk, en straks een vervolgd groep: de gemeente van Jeruzalem zal uiteengeslagen worden. Hij herinnert hen ook aan wat ze zich nog zo levendig herinneren: ze hebben zich op sleptouw laten nemen door hun leiders, en die leiders hebben hen misleid. Wel hadden ze reden voor diepe verslagenheid: wat ze in goed vertrouwen van hun leiders hadden aanvaard, bleek nu onbetrouwbaar te zijn. En vergeleken met het gehele volk is de groep, die zich laat dopen, maar een kleine schare, een kleine kudde. „Laat u behouden

INHOUD

Geschonken Belofte	K. J. P.
Dienst en Dienen in het Nieuwe Testament (IV)	H. J. J.
Over schorsingen	C. V.
De eerste Belijdenisvraag en de tweede Doopvraag (II)	G. V.
Rondblik	H. S.
Boekbespreking	G. V., K. J. P.
Persschouw	C. V.
Kerknieuws	

uit dit verkeerde geslacht“, zegt Petrus; en het lijkt wel, alsof de toon van grenzenloos optimisme nu niet langer wordt gehoord.

Petrus richt zich tot de Joden en allen die in Jeruzalem wonen.

Maar hij verheelt niet, dat die zijn woord en boodschap aannemen, zich daardoor ietwat afzonderen uit het volksgeheel. Ze hebben zelf enkele weken geleden meegemaakt, dat heel een volksmenigte onder beslag komt van misleidende leiders. Zeker, ze zijn nu bevrijd van de demonische macht van deze leiders. Maar waren ze niet zo maar meegesleept? Kunnen ze dan verwachten dat er in de toekomst géén mensen meer zullen zijn die zich laten meeslepen? En die leiders, zullen die stil blijven zitten en werkeloos? Men moet zich geen illusies maken. Vandaag is het een grote dag, maar er zal ook weer een ure der duisternis komen. Laat u behouden uit dit verkeerde geslacht: de machten die hen zelf hebben meegesleept, zijn er nog. En ze zullen opmerken, dat er in het midden van het volk een groep is, die anders gaat leven en anders gaat denken. De leiders zullen wel niet direct toeslaan. Maar ze blijven waakzaam. Straks zullen ze ontdekken, dat hun toelag niet helemaal gelukt is: Jezus is wel terechtgesteld, Hij is dood en blijft dood, menen ze; daarom is het voor hen bevreemdend dat er zijn, die zeggen dat Hij leeft. Aanvankelijk alleen nog maar bevreemdend. Later ergerlijk; en ten slotte onverdraaglijk.

Deze mensen moeten weten waar ze staan, in welk een volksgeheel ze zich bevinden, van welk volksverband ze deel uitmaken. Ze hebben nu de belofte Gods aangegrepen, die een geschenk is, en dan is er niets meer om over te tobben: het benauwende gevoel, dat ze in het ongelijk staan en zich hebben vergrepen aan de Rechtvaardige, blijft voortleven als onvoorwaardelijke erkenning van schuld, maar de radeloosheid is weggenomen. En de geschonken belofte strekt zich onvoorstelbaar ver uit, over kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen, tot allen die nog niet geboren zijn en in een verre toekomst tot aanzijn zullen komen. Dat is een rijkdom! Dat is rijk zijn in God, daar komt geen eind aan, het is onafzienbaar. Maar nu moeten ze eens om zich heen kijken. Ze leven toch klaarblijkelijk te midden van een verkeerd geslacht.

Het is wel waar, dat de spottende nuchterheidsdrijvers momenteel geen voet meer aan de grond krijgen. Het is ook waar, dat de leiders hun échec nog niet heel duidelijk zien, en hun plannen nog niet hebben ontworpen; maar dat is wel te verwachten, het is een kwestie van tijd. Straks gaan die leiders beter uitkijken, ze gaan met elkaar overleggen, ze gaan nieuwe plannen ontwerpen. Het is een verkeerd geslacht.

Wordt behouden uit dit verkeerd geslacht: weest als gemeente van Christus uzelf; denkt er aan, dat de kerk een uit de wereld geroepen kerk is. Dat valt natuurlijk niet mee. Maar zó is de situatie van de kerk, en die zullen we dienen te aanvaarden. Alleen zo is er, met het grenzenloze optimisme, ook een christelijke nuchterheid.

K. J. P.

Dienst en dienen in het Nieuwe Testament

IV

De vorige week eindigde ik met deze woorden: „We mogen Hem dienen in het werk onzer handen en door met onze voeten in de wegen des HEREN te wandelen. We mogen Hem dienen met hoofd en hart en hand en al de organen, die Hij ons gegeven heeft. In onze huishouding of op de fabriek, op onze studeerkamer of in de werkplaats. In het gewone dagelijkse leven op de plaats, waar Hij ons gesteld heeft”. Daarbij aansluitende wil ik er deze keer op wijzen, dat dienst en dienen een taak van alle gelovigen is.

Het spreekt vanzelf, dat daarin de ambtsdragers hebben voor te gaan. Ook zij hebben te dienen. De prediking van de apostelen in Jeruzalem heet „dienst des Woords”. Letterlijk staat in Hand. 6 : 4: diakonie van het Woord. Zij hebben het Woord te dienen. Wij zijn gewoon te zeggen, dat wij staan op het fundament van het Woord. Toen eens aan een bekend exegeet werd gevraagd of hij „op het Woord” stond, antwoordde hij: „Nee, ik sta er onder”. Hij wilde zich door het Evangelie laten beheersen en hij wilde dat dienen. Dat is nog de taak van de dienaren des Woords. Maar met hun dienst hebben zij ook de gemeente te dienen. Paulus aarzelt niet aan de Colossenzen te schrijven: „Haar (der gemeente) dienaar ben ik geworden krachtens de bediening, die mij door God is toevertrouwd”. (1 : 25). Aan de Korinthiërs schrijft hij: „Want wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus als Here, en onszelf als uw dienaren om Jezus' wil”. (II Kor. 4 : 5).

Voor „dienaren” staat een woord, dat ook met „slaven” zou zijn te vertalen. Dat geldt ook van dienaren des Woords en ouderlingen. Zij hebben daarin de HERE te dienen, dat zij de gemeente dienen. D.w.z. zich voor haar geven, zich ter beschikking stellen. Er zijn tijden geweest, dat de predikanten ver boven de gemeente stonden en als kerkvorsten werden geëerd. Dat kan van deze tijd niet gezegd worden. Maar nog wel is het mogelijk, dat zij die dienaren moesten zijn, gaan heersen over de kudde. De gevaren aan het predikambt verbonden zijn niet gering. Voor studenten heb ik daar al eens over gesproken en ik zal niet herhalen wat ik toen gezegd heb. Wel wil ik zeggen, dat ik soms de indruk krijg, dat er hier en daar jonge predikanten zijn, die voor de gevaren aan hun ambt verbonden zijn bezweken. Nauwelijks tot de kansel doorgedrongen voeren ze een hoge toon, doen alsof zij de wijsheid in pacht hebben, geven voorlichting op „alle terrein des levens” en doen denken aan het spreekwoord: „Bescheidenheit ist eine Zier, aber weiter kommt man ohne ihr”.

Ook de ouderlingen zijn dienaren des HEREN en der gemeente. Prachtige voorbeelden van dienstbereidheid heb ik leren kennen. Levendig herinner ik me, dat ik op zekere morgen plotseling, een paar dagen voor de viering van het Heilig Avondmaal, hoorde van twist tussen twee broeders. Ik fietste naar de wijkouderling. De man stond op de akker. Klaar om haver te zaaien. Het was er prachtig weer voor. De zaadbak had hij al omgehangen en de hand woelde al in het zaad. Toen ik hem vroeg of hij direkt mee kon gaan keek hij nog even naar de lucht en het land. Maar toen ging de zaadbak van de schouders en ging hij zich verkleden om samen dat tuchtgeval uit de wereld te helpen. Hij was een man van weinig woorden. Maar hij was een voorbeeld van bereidheid tot dienst.

Doch ik heb ook anderen gekend. Die het zo druk hadden met andere zaken, dat er van hun dienst in de gemeente niet veel terecht kwam. Als zondags voor de dienst de huisbezoeken werden geregeld, waren het vrijwel altijd dezelfde, die deze week geen tijd hadden of op dié avond geen gelegenheid hadden en op dát uur verhinderd waren. En aan het bezoeken van ongeregelde of treurende of ellendigen kwamen zij zelden toe. In sommige kerken zijn zoveel „kwesties”, dat er van de gewone diensten weinig terecht komt. Het is een ramp voor de gemeente. De HERE geve vele trouwe ouderlingen, die voorbeelden der kudde zijn.

Maar alle gelovigen zijn tot dienst geroepen. „Allen en een iegelijk” hebben ze een

taak. Dat dit niet overal en altijd beseft wordt bleek mij uit een boekje, dat mij onder het opstellen van dit artikel in handen kwam. Ik lees daar het volgende onder de titel: **Dienen-de Gemeente**. In een kerk in Duitsland geldt deze bepaling van de K.O. zal ik maar zeggen:

„De volwassen gemeenteleden, die tot het Heilig Avondmaal zijn toegelaten, worden opgewekt, de verantwoordelijkheid voor de gemeente mee te dragen en haar te dienen. Allen, die aan deze oproep gehoor geven, brengt de kerkeraad bijeen als dienende Gemeente. Zij leggen een verklaring af, waarin zij hun voornemen bekend maken, zich aan hun belofte bij de Belijdenis afgelegd te houden en Jezus Christus als de enige Heer der Kerk ook publiek te belijden, hun persoonlijk leven voor Gods aangezicht te leiden, zich aan Gods Woord en Tafel te houden en zich biddend, offerend, dienend aan het leven der kerk te geven. De leden van de D(ienende) G(emeente) hebben een bijzonder voorrecht bij de keuze van predikant en ouderlingen van hun gemeente. Zij kunnen o.a. werkzaam zijn in de godsdienst oefeningen, bij Schriftlezing, collecteren, verspreiden van bladen en tijdschriften, huisbezoek bij ouders van schoolgaande kinderen, en catechisanten, bij ouden van dagen, zwakken, zieken, werklozen, ontspoorden enz. Verder door medewerking aan mannenverenigingen, arbeid onder vrouwen en jeugdigen, door mee te werken aan het kerkkoor of muziekvereniging enz.”

Hier staan vele goede dingen in en zeer lofwaaardige bezigheden. Maar het viel me op, dat een aparte dienende gemeente werd gevormd als een bijzondere organisatie binnen de kerk. Daaruit blijkt zonneklaar, dat niet allen, die hun geloof belijden, tot dienst bereid zijn. Merkwaardig, dat leden van deze dienende gemeente bijzondere rechten krijgen bij keuze van predikant en ouderlingen. Er wordt om zo te zeggen een dienende kerk in de kerk gevormd. Een „trouw kerkje” in de kerk. Het is wel ver met ons gekomen als zo openlijk moet worden erkend: Er komt van de dienst aan elkander in het algemeen niets terecht. Daarom vergaderen wij een aparte groep, die althans belooft daartoe wel bereid te zijn.

Wij hebben gelukkig zulk een instituut van een dienende kerk in de kerk niet. Maar zou het bij ons zoveel beter zijn dan in genoemde Landeskirche? Over het algemeen wordt er in onze kerken niet geklaagd over de nalatigheid der gelovigen in het bijwonen van de kerkdiensten. Ofschoon ik ook wel in gemeenten kom, waar naar aloude gewoonte de morgendienst of de avonddienst zeer matig wordt bezocht. Ik ontken niet, dat we ook in dat samenkomen in de dienst des Woords en de dienst der barmhartigheid en de dienst der gebeden de HERE dienen. Maar als ons dienen daarin alleen bestaat dan is het niet best.

Het gaat me nu vooral om de dienst aan elkander in de dagen der week. Dat is een deel en wel een zeer voornaam deel van de dienst des HEREN. Ik las ergens dat de gelovigen in een driehoeksverhouding staan. Elke gelovige heeft met de HERE te doen, maar ook met de broeders en zusters. Als Paulus in Rom. 12 : 1 de gelovigen heeft opgewekt om hun „lichamen te stellen tot een levend, heilig en Gode welgevallig offer” en dit hun „redelijke erediens” heeft genoemd, spreekt hij in het vervolg van dit hoofdstuk over de dienst aan elkander als leden van één lichaam: „Want, gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden niet alle dezelfde werkzaamheden hebben, zo zijn wij, hoewel velen, één lichaam in Christus, maar ieder afzonderlijk leden ten opzichte van elkander. Wij hebben nu gaven, onderscheiden naar de genade, die ons gegeven is: profetie, naar gelang van ons geloof; wie dient, in het dienen; wie onderwijst, in het onderwijzen; wie vermaant, in het vermanen; wie mededeelt, in eenvoud; wie leiding geeft, in ijver; wie barmhartigheid bewijst, in barmhartigheid”. Rom. 12 : 4-8. Het dienen wordt hier als een bijzondere werkzaamheid genoemd. Het is bezwaarlijk te zeggen, wat de apostel hier speciaal mee bedoelt. Maar ik ben zo vrij om al deze werkzaamheden samen te vatten in het woord: **Dienst**.

We krijgen niet de indruk, dat Paulus hier bijzondere ambten bedoelt. Maar ieder heeft

naar de gaven, die God gaf de anderen daarmee te dienen. Wie in het Woord thuis is heeft anderen met zijn kennis te dienen. Een ander heeft te vermanen, als in zijn omgeving iemand van de weg des HEREN dreigt af te wijken. Een derde heeft van z'n rijkdom anderen mee te delen. Een vierde heeft met ijver leiding te geven. Een vijfde heeft met blijmoedigheid barmhartigheid te bewijzen. Dat alles moet niet overgelaten worden aan de speciale ambtsdragers.

Niemand kan of hoeft alles doen. Maar niemand mag zeggen: Ik heb niets te doen. Mijn ervaring in de pastorale arbeid is geweest, dat er van dat dienen van elkander weinig terecht komt. Men laat het veelal over aan de dominee en de ouderlingen en de diakenen.

Laat ik een paar gevallen noemen. Een meisje leed aan t.b.c. Ze kuurde in een ligtent. Naar mijn herinnering heeft dat jaren geduurd. Ze leefde vaak tussen hoop en vrees of ze wel beter zou worden. Na een paar weken vakantie kwam ik haar weer bezoeken en daar was ze blij mee. Ze zat in de put en hunkerde naar een woord van troost en bemoediging. Toen vroeg ik haar of haar zoeksters wel eens een woord van troost brachten. Haar antwoord luidde: „Och, de mensen zijn goed voor mij. Ze brengen bloemen mee en fruit en lekkere hapjes. Maar niemand heeft een ander bemoedigend woord dan: Houd de moed er maar in, het zal wel weer beter worden”. Het was een goede zaak, dat men zorgde voor bloemen en fruit enz. Maar het was niet goed, dat men haar nooit troostte uit het Woord des HEREN. Ik wil niet zeggen, dat dit nooit gebeurde of gebeurt. Ik weet het tegendeel. Maar het gebeurt veel te weinig, dunkt mij. Het troosten en bemoedigen van moedelozen is een dienst aan elkander, die de HERE welgevallig is.

Een ander voorbeeld. Het is in mijn pastorale praktijk bijna nooit voorgekomen, dat er een paar broeders aan de pastorie kwamen, die zeiden: „Dominee, wij hebben gedaan naar Mattheus 18. Een broeder in onze omgeving is op een verkeerde weg. Een van ons heeft hem vermaand. Toen hij niet wilde horen hebben wij het met z'n tweeën gedaan. Hij wil niet luisteren en nu vragen wij u om met ons die broeder nog eens over z'n zonde te onderhouden”. Zou daar de oorzaak niet liggen, dat er van de tucht zo weinig terecht komt? Het is mij meermalen overkomen, dat op een huisbezoek gezegd werd: „O als u eens wist wie er zoal aan het avondmaal deelnemen. Wat een goddeloze en ongeregelde mensen nemen maar deel aan het nachtmaal: vloekers, bedriegers, sprekers van vuile taal”. Men kende er zo verscheidene. Maar als ik dan vroeg of wij samen eens die broeders zouden vermanen, dan weigerde men pertinent. Dát was de taak van de dominee en de ouderlingen. Maar die konden het niet doen, omdat men geen naam wilde noemen. Terwijl de HERE bevolen heeft: „Gij zult uw broeder in uw hart niet haten; openlijk zult gij uw volksgenoot terechtwijzen en niet terwille van hem zonde op u laden”. Lev. 19 : 17.

Verder gaan mijn gedachten naar de oorlogstijd en de hongerwinter. Toen zijn er wonderen van barmhartigheid gedaan. Verdreven werden geherbergd en hongerigen werden gevoed. Huis en voorraad werden ter beschikking gesteld van mensen, die dreigden om te komen. Er is toen veel christelijk hulpbetoon geweest. Met dankbaarheid kan ik daaraan terug denken. Maar bij vele anderen, leden van de kerk, was een schromelijk gebrek aan dienstbetoon. Het is voorgekomen, dat notabelen uit de voorste banken van de kerk huis en beurs en kelder angstvallig gesloten hielden voor ellendigen, die bijna omkwamen van narigheid. Het kwam voor dat „steunpilaren van de kerk” hun beddegoed verstopten om maar te kunnen zeggen, dat zij niemand konden herbergen. Soms waren mensen-van-de-wereld, die om God noch zijn gebod gaven, mededeelzamer en hulpvaardiger dan mensen, die voorgangers waren in de kerk. Ik moest vaak denken aan de Samaritanen uit de bekende gelijkenis, die hulp verleende, waar priester en leviet verstek lieten gaan.

Het is te hopen, dat het met de bereidheid tot onderling dienstbetoon beter staat in onze dagen, dan ik vroeger vaak heb ervaren.

H. J. Jager.

Over schorsingen

Wanneer we aan de vrijmaking denken, bekruipt ons ook onmiddellijk weer de verschrikking van de schorsingen, afzettingen, uitstotingen.

Die vormen het meest zondige, weezinwekkende en verbijsterende uit die dagen.

Och, dat iemand een of ander speculatief theologisch ideeetje voorstaat, of een kerkrechtelijke blunder maakt — wie overkomt dat niet? Wie zal dat iemand blijvend kwalijk mogen nemen? En dat een kerk dergelijke ongelukken overkomt — wie die de kerkgeschiedenis een beetje kent zal zich daarover verwonderen? Maar dat men in de greep van een brok theologie, of een kerkrechtelijke constructie er toe kwam, medebroeders en mededienaars van Christus uit hun ambt te stoten, dat is huiveringwekkend. Als men daaraan denkt gaan afronden open die doen sidderen.

Niemand die géén schorsing beleefde zal ooit verstaan wat die betekent.

Je was met een aantal broeders lid van één kerk. Je had met hen samengewerkt aan de opbouw van de gemeente van Christus. Je had met hen in gemeenschap des Geestes gesproken, gebeden, avondmaal gevierd. Er was niets, dat, getoetst aan Gods Woord, de samenwerking, de gemeenschap, behoefde te verhinderen. En toen kwam het. Je voelde, je zag het komen. Een theorie, een synodebesluit moest worden aanvaard. Om Gods wil, zeiden sommigen. Omdat de synode het zegt, betoogden anderen. Omdat er „kerkelijke orde” moet zijn beweerden derden. De druk werd steeds sterker. Je kwam in een beklemmende greep. Je zou zo zielsgraag aan de misère, aan het goddeloze, vervloekte dilemma van: buigen of... willen ontkomen. Maar je kon, je mocht niet buigen. Je kon, je mocht niet wit noemen wat God zwart had gemaakt. Je kon niet als Goddelijke waarheid aannemen wat het niet was. Je kwam door en bij dat alles ook hoe langer hoe meer in de eenzaamheid. Mensen die meermalen hadden gezegd dat ze je werk waardeerden en dat je het volle evangelie verkondigde, mensen die contact en „vriendschap” met je hadden gezocht, distancierden zich van je. Uit traagheid, luiheid, gemakzucht, lafheid. Wat misschien nog erger was: onzuivere geesten, querulanten, maniakken begonnen je te „verdedigen” en voor je te „strijden”. Onafwendbaar kwam de catastrofe nader. Wat is er in die dagen geroepen, gebeden, geschreeuwd tot God! Hoeveel lange, slapeloze nachten werden er doorworsteld, doorleden.

* * *

En toen kwam het — uit het ambt gestoten in Gods Naam. Als een onwaardige. Vanwege zonden die de bedrivers voor de wereld eerloos maken, en een gewoon lid der kerk de afsnijding waardig maken.

Woede, haat, bitterheid, soms ook wanhoop, kropen in je ziel op. Je zou willen vloeken tegen kerken en vergaderingen die deze schandelikheden bedreven. Je zag de slimelingen, de lafaards, de meelopers, de geldwolven, de strebers onaangestast hun leventje voortzetten. Soms paradeerden zij ook nog als de beschermers der kerk, de verdedigers der waarheid, de trouwe strijders voor het rijk van God. En je tobde: hoe kon dit alles toch gebeuren? Hoe kon God dit toelaten? Waarom verbrak zijn Geest de boosheid, de verblindende, de dwaasheid niet? Hoe konden mensen die betuigden dat ze christen waren zoiets doen? Je wilde, je kon niet aanvaarden dat ze huichelaars waren. Maar hoe kon dat alles dan gebeuren? Hoe konden ze je wonden, kapot maken in wat je het heiligste, het dierbaarste was? Hoe konden ze je afnemen wat je meer waard was dan je leven?

En dan verlopen de weken en de maanden en de jaren. In Gods licht, door zijn Geest, ga je steeds duidelijker de dingen, de gebeurtenissen zien.

In de eerste plaats dat het goed was, dat je in de kerk niet boog voor wat uit de mensen en niet uit God was. Zeker ook daarover kwam je steeds weer in aanvechting. Maar mee daardoor werd het je steeds klaarder, dat je de goede weg ging, dat je in de zaak waar het toen om ging de Hemelse Vader en de Heer Jezus Christus daarin trouw bleef. En dat je zo ook trouw bleef aan de kerk.

Maar tegelijk ga je ook zien hoeveel boos-

heid des harten, eerezucht, gekrenkte trots vleselijke bitterheid en onheilige haat onder dit alles in je leefde. En je schaamt je voor God en ook voor de mensen. En je bidt of God het je vergeven wil en de schade die door dat alles aan zijn zaak werd berokkend in zijn ondoorgroondelijke genade herstellen wil. En je kunt je harde schorsers en de velen die zich in de misère niets aan je gelegen lieten liggen weer vergeven. Het menselijke, het al-te-menselijke, wordt van je afgenomen. Er komt maar één begeren: Dat het kwade om Gods wil wordt weggedaan. Opdat de ban des Heren die daardoor in de kerk kwam weer zou worden opgeheven. Opdat de liefde Gods zou triumpferen in een herstelde gemeenschap. Opdat Gods kerk weer zou bloeien in zijn gunst.

* * *

Het zal er nu voor ons, vrijgemaakten, op aan komen, dat wij niet in de zonden van de kerkelijke vergaderingen uit de veertiger jaren vallen.

Indien dat zou geschieden, zou Gods toorn zwaarder in onze kerken inslaan dan dat dat in de veertiger jaren is geschied. Zou het niet verschrikkelijk zijn als wij schuldig werden aan de zonden van de goddeloze tuchttoefening, waarvan wij eenmaal zelf slachtoffer werden, die wij anderen verweten en waarover wij bij God klaagden?

Natuurlijk, de kerken zullen als dat moet, de ontzettende straf van schorsing en afzetting moeten toedienen!

Maar dat mag alleen geschieden als het volkomen duidelijk is geworden dat een ambtsdrager zich **vergriipt aan het Evangelie**. Dus als hij „een ander evangelie” brengt dan dat wat God ons in Christus heeft geschonken. Of dat andere evangelie in „moderne” of in „orthodoxe” gestalte gepropageerd wordt is daarbij van geen betekenis. Het „orthodoxe”, valse evangelie is zo mogelijk nog gevaarlijker dan het moderne.

Een schorsing en afzetting mogen ook alleen geschieden als een ambtsdrager zich **metterdaad en duidelijk** schuldig heeft gemaakt aan „de zonden en grove feiten, die de bedrivers voor de wereld eerloos, en in een ander gemeen lidmaat der Kerk der afsnijding waardig zouden gerekend worden”. Zo staat het in artikel 80 van onze kerkorde.

Ze mogen vervolgens alleen worden uitgesproken als de man wie het geldt met eindeloos geduld en vooral met zichzelf volkomen verloochenende liefde, dus met de liefde van Christus is gezocht en vastgehouden, als men voortdurend, ononderbroken met hem en voor hem heeft gebeden. Als men hem lange tijd onder de druk van de barmhartigheid heeft gezet om hem te behouden, van een liefde die bereidvaardig is om onmiddellijk alles te vergeven wat ons persoonlijk werd aangedaan en die niets anders begeert dan de doorbraak, de overwinning van Gods genade.

Ze mogen ten slotte alleen geschieden als men uiteindelijk bij het toepassen van schorsing en afzetting met volkomen zekerheid durft zeggen voor Gods aangezicht: als deze man aan de zonde waarom wij hem thans schorsen vasthoudt, gaat hij voor eeuwig verloren!

* * *

Wie het kerkelijk leven onzer dagen kent kan bij het overwegen van deze dingen niet rustig zijn.

Reeds lang werden in onze kerken klanken gehoord, die volkomen in strijd zijn met de heiligheid, de ernst en de barmhartigheid die God in deze van ons eist.

Ik heb het zelf wel horen zeggen: Die en die moeten de kerk uit! Soms werd dat zelfs van een gehele groep gezegd! Ook verklaarde men openlijk: Laten die en die maar synodaal of hervormd worden!

Voorts werden er schorsingsvonnissen uitgesproken waarbij het niet duidelijk was of men daarbij in alles gehandeld had naar de normen, welke de Here daarvoor stelt, waarbij niet duidelijk aan de dag kwam waar het in die uitspraken en vonnissen **in feite** om ging. Welke de **eigenlijke** gronden daarvan waren. Men kon wel wat vermoeden. Men werd daartoe soms zelfs gedrongen. Maar uit de constatering, overwegingen en uitspraken bleek dat niet.

Dezer dagen werden we opgeschrikt door het bericht — het kwam als een donderslag bij heldere hemel — dat Ds Boonstra van Leens, die bijna dertig jaar de gemeente daar heeft gediend en die trouw was in de dagen der vrijmaking, was geschorst! Het moet gezegd worden dat wat Ds Boonstra na zijn schorsing deed, zonder meer moet worden veroordeeld. In dezelfde mate als hij overtuigd was, onrechtvaardig te zijn behandeld, had hij het als een vreugde moeten achten verdrukt te worden om Christus' wil.

Maar dat vooropgesteld moet het ook gezegd worden dat deze schorsing een aantal klemmende vragen bij ons oproept. Vragen als: Heeft Ds Boonstra zich vergrepen aan het evangelie? Is hij afgeweken van de belijdenis? Heeft hij een goddeloos leven geleid? De kerkeraad past de vlijmscherpe kwalificatie op hem toe van „huurling”. Was, toen de kerkeraad dat uitsprak, reeds een **daad** geschied die deze kwalificatie rechtvaardigde? Moest de schorsing uitgesproken worden één dag nadat ds Boonstra zijn z.g. „ultimatum had afgegeven? En was zijn schorsing inderdaad de **enige** weg om ds Boonstra terug te houden van de door hem voorgenomen onttrekking? Al deze vragen culminereren in deze éne beslissende vraag: Als men al het persoonlijke dat uiteraard ook in de verhouding tussen ds Boonstra en zijn Kerkeraad insloep, weg denkt — dat moet immers ook direct om Christus' wil vergeven worden — **was dan het verschil van opvatting tussen ds Boonstra en de kerkeraad van die aard, dat er tussen hen om Gods wil geen kerkelijke gemeenschap mocht bestaan, dat Jezus Christus zei: die dominee moet als een huurling uit zijn ambt worden gestoten?** Kortom: we tasten in het duister ten aanzien van de ernstige zonde die ds Boonstra voor de wereld eerloos maakt en hem de afsnijding waard maakt. Want over zulke zonden, over zulke zonden alléén, gaat het in art. 80 der K.O. waar het schorsingsvonnis naar verwees.

* * *

Inderdaad als men door woorden en feiten als de genoemde wordt geschokt, vervult onrust het hart.

Het is eenzelfde onrust die de levensavond van Prof. Schilder versomberde en die hij zo aangrijpend vertolkte in de laatste Schooldagrede welke hij voor ons hield.

Reagerend op de, men kan wel zeggen: demonische, uitroep: „Waarom ga je niet weg, naar een andere kerk”, sprak Schilder toen de echt-Schilderiaanse, tegelijk ook vrijgemaakte woorden: „Wie zo durft redeneren, maakt van de Kerk een „genade-winkeltje”, maakt van de Kerk des Heren een privé-aangelegenheid en gaat redeneren: wie niet bij mij kan kopen gaat maar naar mijn buurman, collega, concurrent zijn genade halen. Wie zo redeneert ziet het wezen van 's Heren Kerk niet meer; hij bedenke, dat hij niet, om zijn „zelus” — zijn ijver — te kunnen botvieren, mag zeggen: wie het er niet mee eens is gaat maar naar een „andere Kerk”. We zouden hem willen vragen: „Man, waar moet de stakker heen?”

En op deze woorden liet Schilder de volgende, vernietigende exhortatie volgen: „Als gij zegt de ware Kerk te zijn, de waarheid te hebben, waar haalt ge dan de moed vandaan de arme tobbers, die je niet direct volgen kunnen, die het niet in alles met je eens zijn, zo gemakkelijk weg te jagen, de woestijn in? Wie zich deze houding aanmeet, schijnt te lijken op de „zelus”, de ijveraar, maar hij plaatst zich in het gezelschap van hen, die Paulus „ijveraars zonder verstand” noemt. Het komt in de praktijk neer op de geesteshouding van de strenge jood, die om des gewetens wille, op de sabbath geen vloer wil aanvegen, maar nu een christendienstmisje in dienst neemt, die wel die vloer mag aanvegen op zijn sabbath”.

Schilder eindigde zijn rede met de hartschietelijke oproep: „Laat ons er voor waken, dat we door ons zelotisme niet de mensen de kerk uitjagen”. Schilder is doodsbang voor dat anti-christelijke en anti-kerkelijke kwaad. Want het staat in deze zaak zo: „God wil ons door zijn Woord en Geest vergaderen en Hij wil geen kerkje, dat wij zelf vergaderen, een verzameling van mensen, die „elkander liggen”, die het goed eens zijn met elkaar en die met elkaar knusjes kunnen converseren. De Kerk is waarlijk oecumenisch, zo breed

als de de wereld breed is, waarin we Christus' vergaderwerk moeten eerbiedigen en met blijdschap en zelfverloochening aanvaarden". De zaak waar het hier om gaat staat naar Schilder's oordeel zo: „Wanneer we de broeder of zuster van ons wegstoten, omdat zij het niet in alle dingen met ons eens zijn, dan kunnen we zeggen: ga naar een kerkje, waar je je beter voelt, maar in werkelijkheid stoten we ze van de Kerk weg in de hel! We moeten tot elkander durven zeggen: man! we staan door Gods genade beiden in zijn Kerk en blijf dus om 's Heren wil hier: loop nooit weg, want buiten is de hel. We moeten nooit een lastpost afvoeren van de ledenlijsten en naar een „andere kerk" laten gaan, wanneer we belijden dat er geen andere kerk is! Wanneer we geen „kerkpluriformiteit" erkennen, moeten we, wanneer we met mensen te doen heb-

ben, die ons niet liggen of met wie we het niet vinden kunnen, ook niet willen profiteren van wat we om der wille van de belijdenis niet erkennen".

* * *

We zullen er als vrijgemaakten diep van doordrongen moeten zijn dat wij bij monde van Prof. Schilder in een vergadering vlak na de vrijmaking een eed hebben afgelegd, deze: „Wij hongeren naar de katholieke kerk, naar de kerk, die algemeen is en wij zweren bij God een dure eed, die aldus luidt: Waar ook en wanneer ook wij gaan staan in een kerk-formatie, hoe ze ook heet of heten kan: **het zal niet aan ons zelf mogen liggen als er één man of één vrouw of één kind buiten blijft, waarvan God zegt: hij moet er binnen zijn**". C. V.

De eerste belijdenisvraag en de tweede doopvraag

II

8. De vragen.

Bij de openbare geloofsbelijdenis wordt gevraagd, evenals bij de doop der kinderen: „of gij niet bekent dat de leer, die in het Oude en Nieuwe testament en in de artikelen des christelijken geloofs begrepen is en in de christelijke kerk alhier geleerd wordt, niet bekent de waarachtige en volkomen leer der zaligheid te wezen?"

Het gaat dus om de waarachtige en volkomen leer der zaligheid. Daarvan verklaren degenen, die belijdenis doen, dat deze leer is geopenbaard in Gods Woord, in het oude en het nieuwe testament, en dat zij door de christelijke kerk van oude tijden aan is beleden in de apostolische geloofsbelijdenis. Die twee zijn in geding.

Ten eerste het oude en nieuwe testament.

Dan de apostolische geloofsbelijdenis.

De leer, die in het oude en nieuwe testament en in die geloofsartikelen begrepen is.

En van die in oud- en nieuwtestament geopenbaarde en in de geloofsartikelen samengevatte leer verklaart men in de kerk: die leer houd ik voor de waarachtige en volkomen leer der zaligheid.

Dewaarachtige leer der zaligheid, waarop ik betrouw in leven en in sterven. De volkomen leer der zaligheid, die geen enkele aanvulling behoeft.

Tot die zekerheid kwam men, doordat men reeds thuis door Vader en Moeder, op school door zijn onderwijzers, op de kerkelijke catechisatie en door de prediking op de rustdag was onderwezen, door persoonlijk bijbellesen, door het leven in de gemeenschap der heiligen. Daarvan is men te meer verzekerd naarmate men getrouwer in de vreze en vermaning des Heren werd onderwezen en opgevoed, naarmate de catechisatie en de bediening des Woords schriftuurlijk is. Daardoor leert men de HEERE te vrezen naar zijn Woord.

En voorts wordt dan door de kerk gezegd dat deze volkomen leer der zaligheid, in het oude en nieuwe testament geopenbaard en in de apostolische geloofsbelijdenis begrepen, „in de christelijke kerk alhier geleerd wordt". Let wel: „geleerd wordt". Dat betekent toch niet dat die volkomen leer der zaligheid in de kerkelijke papieren gedrukt staat. Want de geschiedenis heeft bewezen dat het mogelijk is dat die kerkelijke papieren prima in orde zijn, terwijl wat er op de kansel geleerd wordt, niet de volkomen en waarachtige leer der zaligheid is. En er zijn vandaag nog kerken in Nederland, waar men de Drie Formulieren en de liturgische formulieren houdt en voor de letterlijke tekst van die formulieren met zeer grote ijver ijvert, maar waar wat er actueel en werkelijk in de kerk van de kansel, in de catechisatiekamer en op de huisbezoeken geleerd wordt druipt van valse mystiek.

Neen, het gaat in de belijdenis- en doopvragen om wat er gezegd wordt en 's zondags gepredikt, op de catechisaties, op de huisbezoeken en in heel de actuele dienst der kerk geleerd wordt.

Daarvan zegt de kerk bij de openbare belijdenis: wat hier geleerd wordt in de prediking, op de catechisatie, op de huisbezoeken, in het

ambtelijk vermaan, in de tuchttoefening, dat is anders niet dan die volkomen en waarachtige leer der zaligheid, in het oude en nieuwe testament geopenbaard en door de oude christelijke kerk geloofd en beleden.

Dat.

Met niets er af.

En niets er bij.

In „de christelijke kerk alhier".

Daarmee zegt de kerk, waar men toegang vraagt tot het avondmaal of zijn kind ten doop houdt: U bent hier in de christelijke kerk. In de gewone heilige algemene christelijke kerk. Niet in een kerk, die naast het christelijke karakter ook nog allerlei gereformeerde specialiteiten er op na houdt, maar in de christelijke kerk, die zich alleen houdt aan Gods woord met niets er af en niets er bij, die ook het geloof houdt dat door de christelijke kerk altijd geloofd is.

In de christelijke kerk „alhier".

„Alhier".

Daarmee wordt in Kampen geen uitspraak gedaan over wat er in Groningen wordt geleerd, maar uitsluitend over de christelijke kerk te Kampen. En in Bedum wordt niet gesproken over wat in de christelijke kerk te Breda en in Hogeveen niet over wat in de christelijke kerk te Schiedam geleerd wordt. Dat is een hoofdstuk om zichzelf. Wie belijdenis doet te Kampen vraagt te Kampen en niet in Groningen toegang tot het avondmaal. Dat laatste komt pas aan de orde als hij later naar Groningen verhuist. Zelfs wordt met dat „en in de christelijke kerk alhier geleerd wordt" geen uitspraak gedaan over de vraag of er in, laat ons zeggen, Kampen ook nog andere kerken zijn, waar deze volkomen leer der zaligheid geleerd wordt.

Maar de kerk verklaart hier tegenover degenen, die met haar het avondmaal gaan vieren en die in haar hun kinderen ten doop houden: hier is de christelijke kerk en in de kerk alhier wordt de waarachtige en volkomen leer der zaligheid geleerd.

En zij vraagt aan degenen, die zich ten avondmaal begeven niet: verklaart u dat onze formulieren in orde zijn, maar: verklaart u dat het ook uwerzijds uw hartelijk gevoelen is, dat in deze christelijke kerk de waarachtige en volkomen leer der zaligheid, in het oude en nieuwe testament geopenbaard en in de apostolische geloofsbelijdenis vanouds beleden, geleerd wordt?

Dat laatste kunnen degenen, aan wie dat gevraagd wordt, weten. Ze zijn toch in die gemeente opgevoed? Ze zijn toch op de catechisatie onderwezen? Ze komen toch 's zondags getrouw ter kerk? Zij ontvangen immers huisbezoek? Zij leven toch met die gemeente mee? Ze weten toch of ze door de catechisatie, de prediking, het huisbezoek, naar Gods Woord vermaand worden tot de vreze des HEEREN en om Hem te geloven op zijn Woord? Of ze daar recht worden onderwezen, vermaand, bestraft (dat is de léér!!) om te doen wat Gods woord leert: hun zaligheid buiten zichzelf in Christus Jezus zoeken?

Dat is de zaak.

9. En nu het verschil.

Leg daar nu eens naast het ondertekeningsformulier voor de dienaren des Woords:

„wij onderschreven bedienaren des Goddelijken woords... verklaren oprechtelijk in goeder consciëntie voor de HEERE, met onze ondertekening, dat wij van harte gevoelen en geloven, dat al de artikelen en stukken der leer, in de Belijdenis en de catechismus der Gereformeerde Nederlandse kerken begrepen, mitsgaders de verklaring over enige punten der voorzeide leer in de nationale synode anno 1619 te Dordrecht gesteld, in alles met Gods woord overeen komen".

Wie dat verklaart en met zijn handtekening bevestigt, die moet de opgesomde formulieren niet maar eens gelezen, er catechisatie over gevolgd hebben, maar ze grondig hebben bestudeerd. En dat niet alleen. Maar hij moet ook de schriften grondig kennen. En door toetsing van de formulieren aan het Woord Gods hebben vastgesteld: wat deze formulieren behelzen dat is inderdaad met Gods Woord in overeenstemming.

Wie het anders doet liegt.

Maar wie zou van onze jonge avondmaalgangers zulk een verklaring durven vergen? Zij kunnen dat niet „oprechtelijk in goeder consciëntie voor de HEERE" verklaren. Hoeveel oudere gemeenteleden kunnen dat?

En geen dominee brengt ze op de catechisatie zo ver. Vooral niet door op de catechisatie en ook niet door bij de catechismuspreek die formulieren eens „cursorisch te lezen", zoals collega Van Houdt wil. Daar is meer voor nodig! En dat is ook nooit zo geweest. Onze kerken hadden drie formulieren, maar één leerboek voor de catechisatie: de catechismus. En hoe staat het met de kennis, ik zeg niet de geloofskennis, maar met de kennis van de catechismus ook als ze tien à twaalf jaar hebben gecatechiseerd? Onze vaders waren zo nuchter, dat zij naast de catechismus in de lijn van Marten Microns „Corte ondersoekinghe" het Kort Begrip gebruikten „voor degenen, die zich voor het eerst tot het heilig avondmaal begeven". En we mogen al blij zijn als de meesten dat verstaan.

Ds Van Houdt meende aan mijn adres te moeten opmerken: „Maar bij de beschouwing van ds Visee zou er toch ook een zeker onderscheid kunnen komen tussen ambtsdragers en gemeenteleden, „geestelijken" en „leken". De ambtsdragers moeten de drie formulieren kennen en beamen, maar de gemeenteleden kunnen volstaan met de twaalf artikelen".

Waar heb ik dat laatste geschreven?

Ik heb nooit anders gezegd dan dat ieder lid der kerk antwoorden moet op de eerste belijdenisvraag. Daar wordt niet „volstaan met de twaalf artikelen".

Maar het ging over een andere vraag: of de leden der kerk bij de openbare belijdenis des geloofs na het voorafgegaan onderzoek hun jawoord geven, een eed zweren op de Drie Formulieren van Enigheid, zoals de ambtsdragers dat doen in de kerk?

Dat ontkende ik.

En... dat ontkent ook ds Van Houdt aan het slot van zijn nogal alarmerend artikel. Hij zegt: „Voorts laat het ja-woord op de belijdenisvragen ruimte voor de geleerde en onontwikkelde; elk heeft daarbij verantwoordelijkheid naar eigen gaven en eigen levensgang".

Zeer juist.

Maar die ruimte is er nu precies voor de ambtsdragers niet.

10. Onderscheid.

Daar ligt nu precies het verschil.

Voor de minstontwikkelde, zelfs voor iemand wie nauwelijks aan het verstand is te brengen dat er Drie Formulieren van Enigheid zijn, is er plaats aan de avondmaaltafel. Maar op één voorwaarde: dat hij de HEERE vreest. Ik heb er geholpen tot de toelating tot het avondmaal die nauwelijks de hoofdsommen, de geloofsartikelen, de geboden en het gebed des Heren konden opzeggen, maar van wie ondanks hun „kort begrip" duidelijk was dat ze de Here Jezus als zaligmaker liefhadden. De kerk, ook de vrijgemaakte Gereformeerde kerk, is nu eenmaal niet een gemeenschap van een intellectuele élite, maar van de uitverkorenen Gods. Soms gering in intellectuele kennis, over het algemeen niet sterk in de kennis van de Drie Formulieren, maar soms sterk en vaak getrouw in het geloof.

Maar ze kunnen toch niet allemaal ouderling zijn, of diaken, of dienaar des Woords? Ze zijn toch niet allen „bekwaam om anderen te leren". Er zijn er zelfs, die daartoe zeer bekwaam zijn, maar het desondanks niet mo-

gen wezen: alle bekwame zusters! Trouwens, ook deze bekwaamheid is niet louter een intellectuele kwestie! Een „vechter”, een „smijter”, een „vuil-gewin-zoeker” of een „die zich tot veel wijns begeeft”, mag nog zo bedreven zijn in de kennis van alle kerkelijke formulieren, hij is onbekwaam om te leren.

Maar wie tot het ambt in Christus' kerk geroepen wordt, voor hem gelden andere eisen dan voor wie toelating vraagt tot het avondmaal, omdat hij niet geroepen wordt om avondmaal te vieren of een kind ten doop te presenteren, maar om bij avondmaal en doop de wacht te betrekken, om de gemeente het Woord Gods te bedienen.

Van hem wordt meer gevraagd omdat hij voor een andere taak wordt geroepen.

Dat heeft met het roomse onderscheid van „geestelijken” en „leken” niets van doen. Maar alles met de eisen, die de Schrift aan de ambtsdragers stelt, alles met het onderscheid in taak. En overeenkomstig de Schrift stelt de christelijke kerk, door de HEERE in reformatie geleid, aan haar ambtsdragers, met name aan de dienaren des Woords, ook bijzondere eisen. Dat zij de „waarachtige en volkomen leer der zaligheid, in het oude en nieuwe testament geopenbaard, door de christelijke kerk in de belijdenis van het apostolisch geloof geformuleerd en in de kerkelijke formulieren van later eeuw bevestigd, zó recht en grondig kennen, dat zij bekwaam zijn, om anderen te leren”.

11. In de gemeente.

En hoe meer mensen er in de gemeente zijn, die zo in de kennis der Schriften groeien en de papieren der kerk kennen, hoe gelukkiger dat is. Dan zal het in de toekomst minder moeilijk vallen bekwame ouderlingen en diakenen te vinden. Of is dat zo gemakkelijk? En dan zouden er ook meer broeders bekwaam geoordeeld worden om te staan naar het ambt van dienaar des Woords. In een waarlijk bloeiende kerk zouden wel eens wat vaker mannen moeten ontstaan „singulier in alles”. Of meent men dat opleiding aan een Theologische Hogeschool of een Theologische faculteit, hoe nuttig die wezen kan, de enige weg is en de altijd tot het doel leidende weg om de volkomen leer der zaligheid zo grondig en gelovig te kennen, dat men „bekwaam is om ook anderen te leren”?

Ik heb niet gepleit voor een onderscheid tussen „geestelijken” en „leken”. Nog minder voor dat tussen „theologen” en „niet-theologen”. Maar er is een bijbels verschil in de kerk tussen hen die bekwaam zijn om ook anderen te leren en hen, die dat niet zijn.

G. Visee.

Rondblik

Een gebied, dat de laatste tijd in toenemende mate van zich doet spreken is Zuid- en Midden-Amerika en het is zeker de moeite waard de vaak verwarde toestanden van dit gebied eens wat nauwkeuriger te onderzoeken. Om te beginnen stuiten we daarbij op het merkwaardige verschijnsel, dat de belangstelling voor Latijns-Amerika in Nederland altijd betrekkelijk gering is geweest. De handelsreizen van Prins Bernhard mogen dat misschien enigszins veranderd hebben, er zijn natuurrampen en revoluties voor nodig om ons aan het bestaan van landen als Peru, Guatemala of Costa Rica te herinneren. Vermoedelijk zouden de meeste Nederlanders de grootste moeite hebben deze landen op de kaart aan te wijzen, om dan nog maar te zwijgen van de ongeveer twintig andere staten, die dit onmetelijke gebied rijk is.

Hoe het komt, dat die belangstelling zo gering is? Misschien is onze aandacht in het verleden teveel op onze Oost-Indische bezittingen gericht geweest, terwijl de geschiedenis van de West een weinig opwekkend verhaal vormde; misschien stoot heel die Zuid-Amerikaanse samenleving met zijn onrustige maatschappij, zijn revoluties en dictatoren ons af; misschien is de dreiging van Rusland vlak bij huis er de oorzaak van — ik weet het niet. Maar het is wel zo, dat Zuid- en Midden-Amerika gebieden zijn, die in de toekomst onze belangstelling dwingend zullen opeisen, zoals Afrika dat al heeft gedaan, omdat hier een nieuw strijdtoneel wordt klaar gemaakt, waar Oost en West elkaar zullen bevechten;

maar ook, omdat hier de grote fouten en de gemiste kansen van de Westelijke en dan vooral de Amerikaanse politiek het duidelijkst aan het licht treden.

Hoe onaantrekkelijk de geschiedenis van Latijns Amerika — groter dan Europa en Australië samen — ook moge zijn, een zeer beknopt overzicht hebben we toch nodig. Het meest voor de hand liggende uitgangspunt voor zo'n beknopt overzicht is tevens het eerste probleem van al deze landen: een opeenvolging van invasies en als gevolg daarvan een bijzonder gevarieerde bevolking. De oude bevolking van „Indianen”, opzij gedrongen door Spaanse en Portugese veroveraars in het voetspoor van Columbus; achter hen aan: de goedkope werkkrachten, neger-slaven uit Afrika, dan nog de talloze uitgezwermde kolonisten uit Japan, India en andere landen en tenslotte de verschillende vermengingen tussen alle genoemde en ongenoemde bevolkingsgroepen — het is wel duidelijk, dat men hier met de term „volk” voorzichtig moet omspringen. Toch hebben bepaalde groepen hun stempel op deze landen gedrukt; men ziet het aan de taal — in de meeste gevallen Spaans of Portugees, men ziet het ook aan de hele opbouw van de maatschappij, die op schrijnende wijze demonstreert, wat uitwassen van het koloniale tijdperk hebben kunnen veroorzaken. Het is immers geen onbekend feit, dat het kolonialisme van Spanjaarden en Portugezen voornamelijk heeft bestaan in het organiseren van rooftochten, waarbij het hoogste doel scheen te zijn: in record tempo een gebied met hoge cultuur en grote bodemschatten leeg te stelen, om daarna als kleine minderheid de onderworpen bevolking te gaan uitbuiten. Men kan als verzachtende omstandigheid aanvoeren, dat al die rooftochten Spanje en Portugal niet veel gebaat hebben en dat Spanje aan zijn zilvervloeten praktisch failliet is gegaan, dat neemt niet weg, dat we hier een pyramide zien, waarvan de kleine top wordt gevormd door de Europeanen, terwijl het onderstuk, dat oneindig veel meer mensen bevat, wordt neergedrukt en gebruikt om de mensen aan de top hun bevoorrechte positie te doen behouden. Die tegenstelling tussen een kleine schatrijke minderheid aan de ene en een overweldigende meerderheid, straatarm, analfabeeth, verhongerd en uitgebuit, aan de andere kant — dat is wel een van de voornaamste verschijnselen, die Latijns Amerika uit het koloniale tijdperk heeft geërfd en die er de toestand zo gevaarlijk onrustig hebben gemaakt.

Voordat ik hier op terugkom, eerst even een blik op de politieke ontwikkeling. De Portugese en Spaanse koloniën met hun gemengde bevolking en hun middeleeuwse maatschappij hebben de band met het moederland, voor zover men in dit geval van „moederland” spreken mag, vrij vroeg doorgesneden. Reeds tijdens de heerschappij van Napoleon, toen Europa twintig jaar lang meer dan genoeg had aan zijn eigen kwaad, was er van controle door Spanje en Portugal geen sprake meer en toen, na de val van de Franse keizer, de Europese landen hun koloniale bezittingen weer moeizaam bijeen trachtten te garen, bleek, dat Zuid-Amerika voor een hernieuwde afhankelijkheid niets voelde. Een uiterst verwarde strijd was het gevolg. Mestiezen, Mulatten, Spanjaarden en Portugezen bestreden elkaar en het moederland, dat wanhopige pogingen deed het gezag te herstellen. Spanje, noch Portugal is daar in geslaagd en de oorzaak moet worden gezocht in de bescherming, die de Verenigde Staten aan de revolutionairen in het Zuiden boden. De sympathie voor de revolutie was in dit geval niet verwonderlijk. De Amerikanen konden niet alleen aanvoelen, wat het was om als blanke kolonisten nooit echt vrij te zijn — tenslotte was het nog maar vijftig jaar geleden, dat ze zelf een eind aan de bevoogding door Engeland hadden gemaakt —, ze zagen bovendien een geweldige invloedssfeer liggen, die ze beter voor zich zelf konden reserveren dan weer aan Europa overlaten.

Politieke belangen en revolutionaire sympathie gingen samen in de afkondiging van de beroemde verklaring van president Monroe in 1823: de Verenigde Staten zouden zich niet met Europa bemoeien, maar ze zouden omgekeerd niet dulden, dat Europa zich met Amerika — ook niet met Zuid-Amerika — zou bemoeien. En daarmee was voor Spanje en Portugal de kans voorgoed verkeken. Dit feit is van het hoogste belang. De vrijwording van Zuid-Amerika is onder Amerikaans pa-

tronaat tot stand gekomen; men kan ook zeggen, dat de Verenigde Staten de verantwoordelijkheid op zich namen voor de politieke revolutie, die zich daar had voltrokken. Dat die politieke revolutie niet aanstonds een aantal levensvatbare staten schiep was van later zorg.

Het was overigens zorgelijk genoeg. De vrijheidsstrijd onttaarde in een chaotische strijd van allen tegen allen, waarin ook de grote held, Simon Bolivar, zelf afkomstig uit de hogere standen, geen eenheid kon brengen. De ene staat na de andere ontstond, nauwelijks was een nieuwe heerser aangetreden, of een revolutie volgde en het einde was een verzameling staten, die slechts een ding gemeen hadden: hun erbarmelijke economische toestand. Uit de opmerking over Simon Bolivar bleek al even, dat het beslist verkeerd zou zijn te menen, dat de bevoorrechte groepen het voor het moederland hadden opgenomen. Het tegendeel was veeleer het geval. Zij hadden zich altijd meer als bezitters van de nieuw verworven gebieden gedragen, dan als gehoorzame dienaren van Spanje en Portugal en ze hadden, net als de Amerikaanse kolonisten Engeland, hun moederland als een bedilzieke voorged beschouwd, waarmee ze de band zonder veel aarzeling verbraken. Maar die breuk had dus niet tot gevolg, dat er volkomen andere toestanden ontstonden. Er mocht hier en daar — bij voorbeeld in Mexico, sprake zijn van een interne verschuiving, beheersend bleef overal het beeld van de pyramide met de kleine top en de grote onderliggende massa. De gevaren, die dit met zich meebracht, werden in de vorige eeuw nergens onderkend, hier dus ook niet, maar dat op de duur een uitbarsting niet achterwege kon blijven valt nu gemakkelijk te begrijpen. Op de politieke revolutie, gericht tegen het buitenland, moet vroeg of laat de sociale, gericht tegen de binnenlandse machthebbers volgen.

Het is alleen maar verbazingwekkend, dat de Verenigde Staten, die toch de politieke revolutie voor hun rekening namen, hun ogen hebben gesloten voor de komende sociale omwenteling. Hoe ze dat in het geval Cuba lelijk is opgebroken, hoop ik een volgende keer te bespreken.

5 maart

H. Smit.

BOEKBESPREKING

Ds J. Keizer: **Het Woord aan het woord**. J. H. Kok N.V., Kampen. Prijs f 8.50.

Ds J. Keizer geeft in dit boek een aantal... en nu ben ik in de verlegenheid. Meditaties, overdenkingen zijn het niet, preekschetsen ook niet, preekuittreksels misschien, maar wat doet het er eigenlijk ook toe of het paprika is of dat het artisjokken zijn: wie begint te eten krijgt er beslist de smaak van beet. En in zijn duidelijke bedoeling het Woord Gods te doen spreken, is de auteur uitnemend geslaagd. Wie dit goede boek ter hand neemt, kan hier zeer veel vinden, dat wel niet „stichtelijk” is in de gangbare zin des woords, maar stichtend is het zeker, opbouwend voor het geloof. Op één punt, dat we nog al van belang vinden, verschillen we met ds Keizer van gevoelen. Dat betreft wat ds Keizer op blz. 143 schrijft over de aard van het opstandingslichaam des Heren. Maar overigens: zeer hartelijk aanbevolen!

G. Visee.

HET DEMONISCHE

II

Daarbij denken we er aan, dat de gevallen engelen niet een eigen geschiedenis hebben, zo min als de trouw gebleven engelen, maar meewerken met en inwerken op de geschiedenis van het mensengeslacht. Deze trek is de auteur niet ontgaan: hij vermeldt, wij menen met instemming, Barth's opvatting dat de engelen geen „Eigenständigkeit” hebben, geen eigen zaak tegenover God (26v). We zouden liever gelezen hebben: geen eigen geschiedenis; in dat geval immers wordt kloek partij gekozen tegen de primitief-scholastische mening, dat de trouwe en de gevallen engelen niet in de tijd zouden bestaan, of aan een andere tijdsorde zouden zijn onderworpen (wat dit laatste van puur verbalisme onderscheidt, ontgaat ons). Meewerkend en

tegenwerkend in de geschiedenis van de mensen kunnen engelen en demonen daarin deelnemen, en dit is uit de aard van de zaak alleen mogelijk als de wereld van goede en boze „geesten” aan dezelfde tijdsorde onderworpen is als de mensen. De Schrift wijst geen weg naar een tweevoud of veelvoud van tijdsorden. De auteur laat de vraag naar de verhouding van engelen en duivelen enerzijds en de tijd aan de andere kant eenvoudig liggen, en dat vinden we jammer. Onze kennis inzake de engelenwereld en inzake het rijk van de duisternis is wel sober, maar toch niet zó sober als dr Wurth het, als we hem goed begrepen hebben, voorstelt. Dat de trouwe en de boze geesten in de tijd bestaan is een inzicht, dat uiteraard niet zo, letterlijk, in de Bijbel wordt gegeven: eer is het een resultaat van langdurige en secure omgang met de Schrift; een resultaat, dat waarde heeft, en gewoonlijk eerst na het volbrengen van talrijke zelfcorrecties in de exegese wordt gevonden. Hiermee hangt o.i. samen, dat de in oude en nieuwe scholastieken gegeven voorstelling (indien we het een voorstelling mogen noemen) als zouden engelen en duivelen lichaamloze wezens zijn en „onstoffelijk” (wat is dat?) geen enkele verwantschap heeft met de leer van de Heilige Schrift. Ofschoon we van het „zo-zijn” van de o.i. zeer waarschijnlijke lichamelijke van deze „geesten” zo goed als niets weten, worden veel Bijbelgedeelten ons pas enigszins duidelijk als we van een, ons verder niet bekende, lichamelijke van engelen en duivelen uitgaan. In onze tijd, waarin men, tot in de theologieën toe, meer dan vroeger oog krijgt voor de integrale eenheid van de menselijke natuur, klemt deze kwestie nog iets sterker: we kunnen ons vandaag niet meer uit de moeilijkheid redden door te beweren, dat engelen en duivelen de mens aangrijpen in zijn ziel als aparte substantie. Nu kan het onze bedoeling niet zijn te poneren, dat er een onlosmakelijk verband zou bestaan tussen lichamelijke en in-de-tijd-zijn. Zouden we dat aannemen, dan zou daarmee, wat de mens betreft, en vermoedelijk ook wat de voor ons nu bereikbare kennis omtrent de „geesten”-wereld aangaat, een dualisme zijn ingevoerd dat onhoudbaar is: immers, leggen we deze nadruk op lichamelijke en in-de-tijd-bestaan, dan noodzaken we ons, aan te nemen, dat een deel van 's mensen existentie niet in de tijd bestaat. Daarmee is een dualisme ingevoerd, dat in krasheid en verwerpelijke voor de diverse typen van scholastische dichotomie niet onderdoet.

Een ander punt, waaraan de auteur goede aandacht besteedt, is het goed Bijbels inzicht, dat de trouwe en de gevallen engelen bestaan als personen. Dit inzicht is van grote betekenis. Ook al ontgaat ons meestal de wijze waarop trouwe en gevallen engelen met mensen in contact treden (slechts exceptioneel, althans incidenteel speelt dit contact een rol in onze ervaring, en dan wettigt het o.i. zelden iets meer dan een waarschijnlijkheidsordeel), dit neemt niet weg dat het inzicht, dat de trouwe en de gevallen engelen personen zijn, in de leer van de Schriften begrepen is, en van groot belang voor de opbouw van christelijke levenswijshouding. Op p. 36 maakt de auteur onderscheid tussen satan, het demonische en de „machten”. (We nemen aan, dat de schrijver hier niet refereert maar eigen visie voordraagt). Hoewel we grote waardering hebben voor het feit, dat dr Wurth niets voelt voor verpsychologisering en zelfs niet veel voor vertheologisering van onze kennis omtrent demonie, moeten we toch tot onze spijt verklaren, dat zijn uiteenzettingen op pp. 35vv ons wat onaf en onduidelijk voorkomen. De auteur gebruikt daar het woord creatuurlijk in een betekenis, die ons niet helder is geworden, en die innerlijk weinig consequent lijkt. Wat te zeggen van de stelling, „dat de duivel zijn demonische macht alleen bezit, doordat hij oorspronkelijk vóór zijn val schepsel Gods was” (35). We vragen: is hij dan na zijn val géén schepsel meer? Bedoelt de auteur met „creatuurlijk”: het „creatuurlijk goede”? Die indruk krijgen we even bij het lezen van de tweede alinea van p. 36. Als de auteur de satan onderscheidt van „het demonische”, gaan we gaarne met hem accoord; maar we begrijpen hem niet meer, als hij daarna opmerkt dat het demonische de machtsfeer van de vorst der duisternis is, en tevens de boze geesten die onder satans direct bevel staan. We vinden daarbij de wel zeer onduidelijke aantekening: „Maar

het is een rijk en het zijn wezens, die nog steeds een soort creatuurlijk substraat bezitten”. Gaarne geven we toe, dat onze kennis omtrent de vorst en het rijk van de duisternis ook bij langdurige en nauwgezette Bijbelstudie lacunes blijft vertonen. Maar de opmerking omtrent „rijk” en „wezens”, alsook „creatuurlijk substraat” bevreemdt ons zeer. Van het demonische, dat, ietwat verwonderlijk, ook „de demonen” genoemd wordt, onderscheidt de auteur de „machten”, en voor die onderscheiding is grond. Dat deze onderscheiding, evenals andere op dezelfde pagina, niet de volle helderheid bereikt, kan in de aard van de zaak liggen. Niettemin komt het ons beter voor, als we, wat eenvoudiger, onderscheid maken tussen het rijk van de boze, uit miljoenen personen bestaande en beheerst door één dictator, en het resultaat van hun activiteit. A. Kuyper sr. schreef eens, dat we de publieke opinie ons het best als het geliefde werkterrein van boze geesten kunnen denken. Terloops moge opgemerkt worden, dat de Schrift ons geen weg wijst naar een exclusieve belangstelling voor het rijk van de duisternis, zijn dictator en de aan hem ondergeschikte personen: integendeel, de Schrift gewent ons er aan, het rijk van de duisternis in één visie te zien met de engelenwereld, die, wat de personen betreft waarschijnlijk veel talrijker is, en wat de macht aangaat zeker groter. We naderen hier een kwestie, die in de studie van dr Wurth o.i. maar stiefmoederlijk wordt bejegend, en die we, met reserve, de incarnatie van engelen en duivelen zouden kunnen noemen. Het woord incarnatie heeft hier bezwaren, en geen kleine. Want het gaat niet om vleeswording van lichaamloze wezens, maar om een historische machtsvorming van schepselen die geen eigen geschiedenis hebben. Die machtsvorming bereiken de gevallen engelen door mensen te bezetten, in bezit te nemen, wat uiteraard alleen via de wil van die mensen mogelijk is. Zegt de Heiland: „Eén van u is een duivel” (Joh. 6 : 71), dan doelt Hij op een totale bezetenheid. De aandacht van de Christen mag niet gesloten zijn tegenover de mogelijkheid, dat we in onze ervaring zulke bezetenen ontmoeten. Daarmee staat vast, dat bezetenheid niet per se een zieke indruk hoeft te maken. De Schrift leert ook, dat zulk een totale bezetenheid niet definitief behoort te zijn: Jezus wierp uit Maria van Magdala zeven duivelen, een volheid van boze geesten uit. Waarschijnlijk heeft de Christgelovige mens daartoe geen volmacht, eer schijnt het een prerogatief te zijn dat de Christus aan Zich houdt. In dit verband rijst de vraag, of men bidden mag voor mensen, die ons doen vermoeden dat in hen een volheid van demonie huist. Het lijkt ons hoogst betwijfelbaar, of het geoorloofd is voor een Eichmann of een Chroestjof te bidden, en het beste zal zijn, zich te houden aan de regel „in dubio abstinere”, bij twijfel onthoud u. Dr Wurth maakt in zijn laatste hoofdstuk o.i. rake opmerkingen betreffende de relatie van demonie en geestesziekte. De ongeldigheid van het „argument”, dat men de duivel niet door een pil of poeder verdrijven kan, is in het voorgaande al aangestipt. We beperken ons tot enkele opmerkingen. Ook in die gevallen, waarbij een waarschijnlijke bezetenheid geen zieke indruk wekt, is iets als „geestelijke gestoordheid” toch wel aan te nemen, met name in een typische contradictie. Het reeds genoemde „type”, de man van bedrog en onrecht, wéét dat hij liegt en dat alle liegen en bedriegen de eigen werken des duivels zijn, en tegelijk rechtvaardigt hij zich, houdt dit jaren aaneen vol, en kan het soms pas in het stervensuur los laten. Deze levenshouding is duidelijk contradictoer, en bevat als zodanig een kiem van „psychische gestoordheid”. Wij zijn de auteur zeer dankbaar voor zijn opmerkingen in het laatste hoofdstuk, waar hij er met enige nadruk op wijst, dat we de spectaculaire voorbeelden van „geestelijke gestoordheid” niet moeten zien als een apart, of zelfs het eigenlijke werkterrein van de demonisering. Stellig mogen we aannemen, dat gezond lijkende mensen dieper gedemoniseerd kunnen zijn dan beklagenswaardige zieken.

K. J. P.

Joodse hoogmoed wàs en christelijke hoogmoed is, één van de allernaarste dingen die er zijn. Waren wij er maar niet zo stekeblind voor!

N. Baas.

PERSCHOUW

Wat is zending onder de heidenen?

Woensdagavond 28 februari beleefde de kerk van Kampen een schone avond. In een geheel gevuld kerkgebouw nam de gemeente afscheid van haar tweede zending ds M. R. van den Berg, die D.V. 8 maart uit Rotterdam naar Zuid-Afrika vertrekt. Er leefde blijdschap en dank in aller hart, omdat de Here het zendingswerk, dat in zijn kracht werd aangevat, zo wonderlijk heeft gezegend tot dusver. Terwijl overal de deuren dichtgeworpen worden voor een Schriftgetrouwe zending, werden aan de kerk van Kampen nu reeds drie zendingsterreinen aangeboden! En dat in een wereld die in het brandpunt van de huidige volkerencrisis staat. Een hoogtepunt van deze avond vormde het welkomstwoord dat de eerste zending van Kampen, Ds Vonkeman, zijn nieuwe collega via een geluidsband toeriep. Omdat daarin de kern en de moeilijkheden van de zending op duidelijke, ja, aangrijpende wijze werden getekend nemen we het gaarne hier op.

Broeders en zusters, en dan speciaal broeder en zuster van den Berg, het is vandaag 14 februari, en zo juist kwam er een telegram hier binnen, dat meldde: visum gekomen.

En u kunt zich onze blijdschap voorstellen omdat we nu dus binnenkort een collega hier tegemoet kunnen zien.

Nu is mij gevraagd, om ter gelegenheid van de afscheidsavond, beled met het oog op uw op handen zijnde vertrek, ook iets te zeggen.

En dat doe ik met vreugd.

Alleen maar, waar U ds en mevr. v. d. Berg vanavond afscheidswaarden hoort, daar wil ik bewust een spelbreker zijn, omdat ik nu eenmaal geen afscheidswaarden tot u richten kan.

Temidden van de woorden van „Vaarwel”, roep ik u met mijn vrouw een „Welkom” toe. De broeders en zusters in Kampen doen U vanavond uitgeleide. Maar ik wil U nu al, al scheiden ons nog enkele weken, verwelkomen in Zuid-Afrika.

De grote gemeenschap leidt U uit en onze kleine gemeenschap hier haalt U in. En daarmee is dan meteen al uitgedrukt, dat U van de ene zendingswerkplaats in Kampen en omstreken verhuist, naar de andere hier in Richmond. Van de ene werkplaats naar de andere. Van de werkplaats van zenders naar die van gezonden.

En zo liggen Kampen en Richmond toch vlak naast elkaar. Al ligt daar een oceaan tussen. Op eenzelfde avond dat U hoort: „Ga met God, broeder van den Berg, daar hoort U ook: „Kom met God, naar ons over, broeder van den Berg”.

En omdat we straks, zo de HERE wil, elkander van aangezicht tot aangezicht zullen ontmoeten op de kade van Durban, en er dan geen gelegenheid zal zijn voor een welkomstwoord, daar ben ik blij, dat woordje nu al te kunnen spreken, temidden van de vele afscheidswaarden.

Temeer omdat ik nu ook in U, tegelijk die broeders en zusters kan verwelkomen, die in gebed met U meegaan naar hier.

En zonder nu maar in het minst te willen poseren als de man van de zending, die het weet, wil ik U verwelkomen met een vraag: om achter te laten de gedachte als zou de zending romantisch zijn, een opwindend en wat avontuurlijk gebeuren.

Mag ik eens eerlijk zijn?

Ik hoop dat ik het mis heb, maar ik kan soms de idee niet van mij afzetten als ik wel eens brieven krijg van sommige broeders in Nederland, dat de liefde voor de zending soms gedragen wordt door de prikkelende gedachte dat zendingswerk boeiend is, opwindend, en zo voldoende gevend. Dat wij toch die heidense zwarten zo graag met een romantisch waas omgeven. Ze leven in zo'n pracht wereld en de dia's vertellen daarvan. Zij leven zo zorgeloos en het Woord van God, ja, dat is nu net waarop ze hebben zitten wachten.

De correspondentie met collega's op Nieuw Guinea bevestigt mij in die gedachte. Omdat de zendingen daar ook al dezelfde verzuchtingen slaken. Zending, geen romantisch gekleurde zaak, temidden van heidense zwartjes. In een prachtige wereld, die herinneringen oproept aan spannende jongensboeken. En ik zer er meteen bij: het is voor een zending verlokkelijk om bij die sluimerende gevoelens aan te sluiten, door spannende jongensboeken. En ik zeg er meteen bij: ten. Om zo langs een ongeestelijke weg gemakkelijk geld binnen te krijgen.

Maar heidendom, concreet heidendom, is anders. Concrete heidenen, zijn walgelijk, egoïsten. Er zit geen greintje romantiek in hun leven. Zonder de HEERE is hun leven zo weezinwendend. De meesten zien je liever gaan dan komen en spuwen achter je rug. Onbetrouwbaar, dagelijkse stellen ze je teleur.

Zij weten de zending direct te vinden, als zij in nood zijn. En als dan ernstig met hen gesproken wordt over de Heere Jezus, dan knikken ze: „Ja, ja”. Maar ze zeggen tegen de buurman: „Dacht je dat ik naar zo'n oude-vrouwen-vergadering ga?”

Hun zonden zijn weerzinwekkend en zodra je er met hen over praat, zeggen ze: „Ja, baba, ja baba, we doen verkeerdt”.

Maar als je op bekering aandringt in Gods Naam, lachen ze je uit. Verscheidenen weigeren je te groeten. Anderen verscheidenen weigeren je te groeten. Jezus praagt of lopen weg. Sommigen verstoppen zich, als ze je zien aankomen, omdat ze wel weten, waarom je komt. Het hele heidense leven is zo rot en walgelijk en vol van de duivel. Dat komt in alles uit. En soms staat dat duivelse heidense leven je zo tegen, dat je verlangt om er eens een week uit te zijn, omdat je overal tegen die duivelse verrotting aanloopt.

Maar: zo lief heeft God deze wereld, dit weerzinwekkende gedoe, deze duivelse pest, dat hij Zijn Eniggeboren Zoon gezonden heeft, om deze werken van de duivel te verbreken. Opdat ieder van deze heidenen, die in Hem gelooft, Zijn eigen kind wordt.

En die liefde moeten wij prediken. En in ons leven laten zien. En ik zeg dat tegen jou, Meint, en tegen mijzelf net zo goed: Wij moeten een geur zijn van die liefhebbende Jezus.

Soms denk je: ik kán het niet. Dan heb je de neiging ronduit te zeggen: Ik haat je, jou vieze heiden met je duivelse praktijken.

En ziet U, broeders, dat heeft nu eens niets te maken met romantiek, met opwindende avontuurtjes.

Dan staat of valt alles hiermee, dat wij er van doordrongen zijn tot in het diepst van onze ziel, dat Eén voor die allen gestorven is. En ja, ook voor ons.

Voor ons, die die geweldige liefde soms niet eens aankunnen, niet begrijpen kunnen, niet door kunnen geven.

Want het verbijstert je, dat Christus in liefde opzoekt zulke duivelskinderen. En om hen dit te preken — dat is het moeilijkste nog niet. Maar om in vriendelijkheden en liefde in je gedrag die zoekende liefdelijke laten zien tegenover een man, die doodslag op zijn geweten heeft, verkrachting, diefstal en wat niet al. En die dat doorgewoond vindt.

Zie, dat lukt niet in eigen kracht.

Zoals Jona sloop ging, zo zou je soms ook maar het liefst in de „landrover” er van doorgaan. Tegenover zo'n wereld Christus brengen, in woord en daad, dat is geloof ik zending.

En de rest is bijzaak.

Daarom, broeders, als U van ds van den Berg afscheid neemt, bid hem dat toe: Geur van Christus te zijn in duivelsland. En mij ook.

U vindt dit misschien een merkwaardig welkomstwoord.

Ach, ds van den Berg, ik weet wel, dat U dit alles weet.

Maar waarom zouden we het elkaar niet steeds weer voor ogen houden, dat het hierom alleen gaat.

En daarom ben ik zo blij U te kunnen verwelkomen.

Dat we samen elkaar hierin kunnen helpen.

Er mag ik nog één ding zeggen tegen U alleen op deze intieme afscheid- en verwelkomingsavond?

Zegt U toch nooit en schrijft U toch nooit — ik heb wel eens dergelijke brieven gekregen —: onze zendingen zijn flinke mensen, ze spelen het maar klaar, daar in de eenzaamheid.

Zie, dat zijn duivelse verleidingen, omdat wij daardoor zo licht zijn daarin zouden geloven. Zelf zouden geloven, dat wij — laat ik maar zeggen — pioniers zijn. Maar zo staan wij de liefde van Christus voor die heidenen in de weg. En houden wij het zendingswerk op. Want zending, het is juist zelf op zij gaan staan. En in woord en daad die wonderlijke liefde van Christus doorgeven. Zoals de dokter met zijn röntgenapparaat dwars door de borstkas met longen van de patiënt ziet, zo moeten de heidenen dwars door ons heen Christus zien.

En daarom: Uw voorbede gevraagd.

Opdat Uw zendingen waarlijk transparant zullen zijn.

Tot straks in Durban.

Als je zulke woorden hoort komt er in je hart het besef op: wat weten we toch eigenlijk bitter, bitter weinig van de moeiten, de worstelingen, van echte zendingen! Wat hebben deze broeders de leiding, de kracht en vooral de troost van de Heilige Geest nodig. En wat leven wij in feite nog bitter weinig met hun arbeid mee. Ook dit woord moge er toe medewerken, dat onze broeders op de zendingenvelden gedragen worden door een gemeente die ook en vooral met het oog op het zendingswerk „volhardt in het gebed”.

Het gebed om eenheid

Uit „de Schaapskooi”, het blad van de Geref. Kerk te Rotterdam-C., neem ik het volgende door Ds D. K. Wielenga ingeleide artikel over:

Ditmaal een bijdrage van een synodaal gereformerd predikant, Ds F. J. van der Wal te Zwolle. Ik zal nu wel niet elk woord voor mijn rekening willen nemen, maar dat behoort ook niet. Met de hoofdzaken maar ik het volkomen eens. Het leek me goed te laten lezen hoe ook „aan de overzijde” schriftuurlijk wordt gedacht over het moderne vraagstuk van de oecumene.

Ik neem het ook daarom over in verband met de Vijf-kerken-tocht, die onze stad onveilig maakt heeft. Zelfs van Roomse zijde heeft men gewaarschurd tegen een eenheid die slechts schijnbaar is. Bezinning op Joh. 17 blijft noodzakelijk, reeds uit eerbied voor de Here Christus, voorbidder bij Zijn Vader.

Het gebed om eenheid

Van tijd tot tijd beluister ik, in gebeden, in geschriften en ook wel in enkele religieuze stromingen, het verlangen naar de eenheid van de Kerk. Het merkwaardige is daarbij dit, dat er altijd iets in doorklinkt van vaagheid, van ongedefinieerdheid, dat me telkens weer tot nadenken stemt. Je krijgt zo wel eens de indruk, dat de bidder of de schrijver, vanuit zijn persoonlijke geloofsbeleving vraagt om iets, waarover hij zelf nog geen klare en heldere gedachten heeft.

Misschien is het wel niet helemaal juist om het zo te typeren, maar ik word ertoe gedreven, omdat men dit streven telkens weer in verband brengt met het Hoge priesterlijk gebed in het Johannes-evangelie. Tweemaal, — vlak achter elkaar —, komt daarin voor dat bekende: „opdat zij allen één zijn”. De eerste keer wordt het gemotiveerd vanuit de woorden: „opdat de wereld gelove” (vers 21) en de tweede keer vanuit: „opdat de wereld erkenne” (vers 23).

Nu wordt, vooral vanuit buitenkerkelijke kringen, tot ons als christenen wel eens het verwijt gericht, dat we zelf zo verdeeld zijn. En in de praktijk van het gesprek met de ongelovigen of buitenkerkelijken komt wel eens de vraag op: als ik nu tot geloof kom, bij welke kerk moet ik me dan aansluiten?

Dit geeft wel eens de indruk, dat de verdeeldheid der christenen in allerlei kerkformaties een wezenlijk struikelblok vormt, op de weg van „de wereld” naar de Heiland. Men wil zich, — misschien is het een zekere schuchtheid of huivering, — zo graag verschuilen en verschansen achter die verdeeldheid. En vanuit kerkelijke kringen wordt dan wel eens herinnerd aan wat de Here Jezus over die verdeeldheid en die éénheid gezegd zou hebben. Met opzet schrijf ik: gezegd zou hebben. Want we moeten dit gebed niet plaatsen in een andere tijd en omgeving dan waar het in Gods Woord door de Here Zelf een plaats is geweest. Ik wil daar hier graag iets over zeggen: IS het inderdaad zo, — kunnen we het zo stellen, — dat in die landen, waar één Christelijke Kerk nog als de grote dominerende eenheid midden in het volksleven staat, „de wereld” zich ook inderdaad terug laat leiden tot de Christus? Ligt de uitbreiding van Christus' Koninkrijk daar eenvoudiger?

Ik denk hier bijvoorbeeld aan de Rooms-Katholieke landen en aan een land als Engeland waar de Anglicaanse Kerk toch inderdaad DE kerk is. En dan geloof ik dat we tot de conclusie moeten komen, dat de éénheid-der-kerk in deze landen beslist niet leidt tot een gemakkelijker komen van „de wereld” tot de Heiland der wereld. Het komt me eerder voor, dat juist hier, de kerk en het evangelie dat zij uitdraagt, de greep op het hart van het volk verloren heeft, en dat juist omgekeerd „de wereld” heel sterk in de kerk is ongenediger. Ook meen ik uit de kerkgeschiedenis wel te mogen concluderen, dat toen de Christelijke Kerk nog een éénheid was (voor de Reformatie), dit juist voor „de wereld” geen gereder aanleiding was om tot de Heiland der wereld te komen.

Het lijkt me daarom zinvol om ons eens af te vragen, of Christus in het Hoge priesterlijk gebed inderdaad wel deze kerkelijke eenheid op het oog heeft. En dan meen ik dat we duidelijk en helder in het licht moeten stellen, dat de wereld niet tot Christus komt door een eensgezind Kerkelijk getuigenis, noch ook door een Kerkelijke bóódschap, maar slechts door 2 dingen, nl. door het Woord Gods en door de Geest Gods. En dan denk ik hier weer in hetzelfde verband aan de woorden van de Heiland: (Joh. 17 : 20) „En ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor hen die door hun woord in Mij geloven”. Er zijn trouwens wel meer gegevens die in deze richting wijzen zoals bijv. Matth. 28 : 19 en Joh. 14 : 26 en 16 : 13, 14. Duidelijk wordt hier het Woord van God en het werk van de Heilige Geest aangewezen als de „oorzaken” van het tot geloof komen.

Daarom zullen we hier goed moeten onderscheiden tussen twee gedachten, nl. aan de ene kant deze gedachte, dat de bede om éénheid zou moeten betekenen een samensmelting van de verschillende kerken tot één kerk, en aan de andere kant — eigenlijk lijnrecht daartegenover —, die andere gedachte, dat Christus' bede om eenheid heenwijst naar de opdracht, waarmede de Heiland der wereld Zijn discipelen die wereld inzendt. Daar in gaat het om één zaak: Het leren kennen van Jezus Christus als de Zoon van God en de Gezondene des Vaders. En daartoe moet dienstbaar zijn: dat gij heden doopt in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, en dat gij hen leert onderhouden al wat Ik U bevolen heb (Matth. 28 : 19).

Terecht wordt juist daarom ook Calvijn in zijn Institutie naar deze twee elementen als naar de twee kentekenen van de éne ware Kerk van Christus, de gemeenschap der heiligen. Deze valt

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milou, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingma, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging Opbouw:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

nl. overal waar te nemen, waar de boodschap van de Schrift (= al wat Ik U bevolen heb als de Gezondene des Vaders en als de Zoon des Vaders) onverkort en zuiver wordt doorgegeven en waar de sacramenten bediend worden. In deze twee delen immers, valt heel de boodschap van het Nieuwe Testament samen te vatten. Deze twee zijn het kenmerk van de éne ware Kerk waarbinnen het heil gepredikt wordt en de genade geschonken wordt.

Hier wordt dus die éne Kerk gevonden die we niet met het gewone oog kunnen zien, omdat het de gemeenschap der gelovigen is. Het is de ene Kerk die we, — zo belijden we het ook met de 12 Artikelen —, geloven! „Ik gelóóf een, heilige, algemene, Christelijke kerk, de gemeenschap der Heiligen”. Maar onmiddellijk daarop volgend en daaraan verbonden staat er ook nog: „de vergeving der zonden”!

Daarom is het onjuist te denken, dat de eenheid waar Christus om bidt, dáár gevonden en verwerkelijkt wordt, waar alle kerkformaties samensmelten tot één kerkverband. Was dit zo, dan zou de wereld kunnen zeggen: „Zie ze zijn allen één geworden”. Maar het is te zeer de vraag of daarmee dan ook gegeven is, die eenheid, die Christus onze Heer van Zijn Vader in de Hemelen afsmeekt. In deze bede gaat het niet om uniformiteit, noch ook om unanimiteit, maar om de wezenlijke eenheid der ware gelovigen die met hun hart belijden, dat ze in het Woord van God en in de Sacramenten van Doop en H. Avondmaal gevonden hebben: „de volkomen leer der zaligheid”. Wat een rijkdom als je daaraan in vol vertrouwen en met een zeker weten mag toevoegen: „die in de Kerk alhier geleerd wordt”.

Wanneer we dus in navolging en in gemeenschap met onze Heer en Heiland bidden om de eenheid der gelovigen (= de eenheid der Kerk), dan zal het ons volkomen duidelijk moeten zijn, dat dit op geen enkele wijze „deze volkomen leer der zaligheid, die in de Kerk alhier geleerd wordt” kan of mag relativeren.

Hier wordt openbaar: de zekerheid en de overtuiging, de heerlijkheid en de blijdschap, de grootte en de oneindigheid, van dit ware geloof. Hier wordt óók openbaar: de ware éénheid met allen die hiermede instemmen. Vanuit deze rijkdom mogen wij bidden voor de wereld en voor elkander. Vanuit deze rijkdom hebben we een overtuiging in de wereld uit te dragen, een Blijde Boodschap!

En als we nu elkander (en dan bedoel ik Gereformeerden en niet-Kerkelijk Gereformeerden) als Christenen hierin vinden (en dat kan niet anders!) dan hebben we de eenheid van de Kerk gevonden, dan zijn we een, en dan hebben we dat op de één of andere wijze, met een grote vreugde des harten, aan de wereld te tonen. Dan bidden we om de eenheid der Kerk die vandaag de dag groeiende is op de zendingen- en de evangelisatievelden. Dan zal het ons duidelijk zijn, dat we in deze bede vragen om één-wording met allen die (en nu zijn het oegen die het Woord Gods uitdragen en de sacramenten bedienen in opdracht van Jezus Christus) „door hun woord” in Mij geloven! En dit Woord, kan geen ander zijn dan Gods Woord. Er is dus een wezenlijk verschil tussen de twee gedachten: aan de éne kant de gedachte dat hier gevraagd wordt om samensmelting tot één Kerkformatie en aan de andere kant de gedachte, dat hier gebeden wordt om „samensmelting” met hen „die door hun woord in Mij geloven” zullen. En zó alleen kan ik daaraan toevoegen: opdat de wereld gelove dat gij mij gezonden hebt of ook dat andere opdat de wereld erkenne dat gij mij gezonden

hebt. Dat lijkt me — historisch en praktisch gezien, — bij de eerste gedachte uitgesloten. Er ligt dus in deze woorden een zedings- en evangelisatie- en kerkperspectief. Deze eenheidsgedachte treedt naar voren vanuit de opdracht van Christus aan Zijn discipelen. Wanneer we echter vanuit een ander uitgangspunt, buiten de H. Schrift om, en dan met name dus vanuit de gescheurdeheid en verscheidenheid der vele kerkformaties, terug willen naar de ene Kerkformatie, dan: brengt dit als consequentie met zich mee: een terugdraaien (of willen draaien) van de wijzers op de klok der geschiedenis. En hierin ligt naar mijn gedachte opgesloten, de noodzaak om eigen belijdenis en Kerkformatie relatief te stellen. Hoe kan men dit doen, als men werkelijk gelooft en belijdt wat men zegt te geloven en te belijden? Ik geloof dat hier de grond ligt voor de bovengenoemde vaagheid en ongedefinieerdheid.

Steunzoekend voor deze gedachtengang, in de bede om eenheid van Christus in Zijn Hogepriesterlijk gebed, tracht men — ik kan het nog steeds niet anders zien, — aan eigen idee een legitieme basis te geven.

Ik meen dat hier tegenover elkander staan een Hervormd en een Gereformeerd denken, als ik het zo mag uitdrukken. Vanuit de praktijk der verdeeldheid tracht men in Hervormde kring de eenheid te handhaven, desnoeds door een relativering van de standpunten der uiterste groeperingen, omdat men grijpt (m.i. ten onrechte) naar Joh. 17.

Lijnrecht daartegenover gaat men in Gereformeerde kring uit van de Schrift, en zoekt men de eenheid met allen die in Woord en Sacramenten de volkomen leer der zaligheid gevonden hebben. Het criterium waarom het daarbij gaat is: geloof je dit echt, of heb je dit aanvaard als een louter theologische formule. Is het éérste waar, dan kan 't niet anders of we zullen allen die het hierin met ons van harte eens zijn begroeten als onze broeders en zusters in de Here Jezus Christus, want 't is niet mogelijk dat het Lichaam van Christus (= Zijn gemeente, Zijn kerk) gedeeld is. En dán wijs ik hen naar 1 Cor. 12 : 12.

Inderdaad, het gaat bij de vraag om de eenheid der kerk allereerst om **de waarheid**, om **de waarheid der Schriften**, dat wil zeggen om **het Evangelie**. Dat kan niet in discussie gegeven worden. Dat mag ook niet. Daarentrent geeft God geen interpretatie-vrijheid. Wie een ander evangelie brengt dan de Schriften dat doen is volgens Paulus vervloekt. Men vergeet bijna altijd dat de Heiland in het hogepriesterlijk gebed begint met de bede: Vader, verheerlijk Uw Zoon, opdat Uw Zoon U verheerlijke! Het gaat ook bij de vraag om de eenheid allereerst om het **verheerlijken** van de Zoon. Dat is: het in Hem geloven en Hem dienen zo als Hij zich in de Schriften aan ons openbaart. Indien dat geloven en dat dienen er niet is dan bestaat er geen eenheid. Ook al timmert men nog zo'n inponerende eenheidsorganisatie in elkaar! C. V.

KERKNIEUWS

Aangenomen naar Bunschoten-Spakenburg: H. J. Nijenhuis te Overschie; naar Maastricht: kand. M. Bakker te Haren; naar Pijnacker-Nootdorp: C. Bakker te Twijzel; naar Breda: K. C. Smouter te Valthermond; naar Bilthoven: C. van Leeuwen te IJsselmuiden-Grafhorst.

Bedankt voor Zuidhorn: H. J. Nijenhuis te Overschie; voor Pernis: kand. M. Bakker te Haren; voor Brampton: C. Bakker te Twijzel.

Contact-adres Biak is P. Kranenburg, K.L.M.-Complex, Dakotalaan, Biak, Nw.-Guinea.

Ds M. R. van den Berg nam in een volle Nieuwe Kerk „afscheid” van de kerk van Kampen om naar Zuid-Afrika te vertrekken. Ds Van den Berg zal naast Ds Vonkeman gaan arbeiden onder de Zulu's. Hij hoopt 1 april met zijn gezin in Durban te arriveren.

Schorsing Ds F. Boonstra. In de kerk te Leens werd zondag 25 febr. j.l. de volgende bekendmaking gedaan aan de gemeente.

De kerkeraden der Geref. Kerken van Leens en Ulrum, tezamen vergaderd op 24 februari 1962 te Leens volgens art. 79 der Kerkenorde, constateren:

1. dat ds F. Boonstra het gesprek met de kerkeraad over de in geding zijnde zaken heeft afgebroken en bij volharding heeft geweigerd (23 febr. '62) het te hervatten;

2. dat ds Boonstra (dd. 22 en 23 februari 1962) de kerkeraad een drietal voorstellen heeft gedaan voor een basis tot samenwerking onder de ultimatieve verklaring, dat ingeval de kerkeraad op deze voorstellen geen bevredigend antwoord zou geven, er voor hem geen plaats is als herder en leraar in zijn bewarende en lerende taak en hij zich genoopt zal zien per 1 maart heen te gaan;

3. dat de kerkeraad van Leens alles heeft gedaan wat in zijn vermogen lag om ds Boonstra te bewegen zijn ultimatieve verklaring van

22 febr. terug te nemen om vervolgens de aanhangige zaken door te spreken;

4. dat ds Boonstra de hem gewezen kerkelijke weg weigert te gaan, daar hij zulks „nutteloos en tijdverspillend” acht, gezien de houding van de classis (dd. 7 februari '62);

5. dat ds Boonstra naar zijn eigen zeggen in de vergadering van 23 febr. j.l. aan gemeentelieden, die hem er naar vroegen, openlijk verklaarde, dat voor hem geen andere weg open bleef dan synodaal te worden;

van oordeel:

1. dat de kerkeraad de voorstellen van ds Boonstra niet in behandeling mag nemen onder de klem van het ultimatum;

2. dat het sub 2 van de constateringen genoemd ultimatum betekent trouweloze verlaten van de dienst (art. 80 K.O., Joh. 10 : 11—13);

3. dat ds Boonstra zich schuldig maakt aan de zonde van scheurmaking op grond van hetgeen onder 1, 4 en 5 is geconstateerd;

overwegende, dat de kerkeraad van Leens geen andere weg open is om ds Boonstra terug te houden van de door hem voorgenomen ont-trekking;

besluiten met diep leedwezen ds Boonstra ingaande 24 februari 1962 in zijn ambtelijke dienst voor de tijd van drie maanden te schorsen op grond van art. 80 K.O.

Adressen. Ds J. v. d. Zwaag, Dennenlaan 2, Westlaren, tel. 05905-424; **Maassluis:** adres kerkeraad P. D. Marijs, Huis te Veldelaan 15, Maasland, diakonie: E. Hollaar, Lijnstraat 6, Maassluis.

COMITÉ VAN VOORBEREIDING
der Conferentie van Diakenen van de Gereformeerde Kerken in Gelderland en Overijssel

AGENDA

der gewestelijke Conferentie van Diakenen, D.V. te houden op **woensdag 21 maart 1962**, des voormiddags 10.30 uur, in de Rehobothkerk te Urk.

1. Opening.
2. Notulen.
3. Verkiezing van 2 leden voor het Comité van voorbereiding der prov. Conferentie door diakenen uit de betrokken classes.
Aftredend zijn: voor de classis Arnhem
br J. Kiel, Wageningen;
voor de classis Harderwijk
br H. de Beer, Ermelo.
4. Financiën.
5. Behandeling van ingekomen vragen of voorstellen.
P A U Z E met gezamenlijke koffietafel.
6. Referaat door de Weleerwaarde Heer ds A. Kooy te Oldenzaal, onderwerp:
„De Diaconie in de welvaartsstaat”.
7. Bespreking referaat.
8. Rondvraag en vaststelling plaats voor de volgende conferentie.
9. Slotwoord door de Weleerwaarde Heer ds Tj. Boersma.
10. Sluiting.

BERICHT

Het moderamen van het college van Deputaten voor de correspondentie met buitenlandse Kerken, benoemd door de Generale Synode van Assen 1961 is als volgt samengesteld:

Ds J. Meester, Amsterdam, voorzitter.
S. v. Renssen, Min. de Visserstraat 61, Utrecht, tel. 030-42313, secr./penningm.

De secretarissen van Deputaten van de buitenlandse Kerken worden verzocht hun adres aan laatstgenoemde op te geven en eventueel adreswijzigingen mede te delen.

Gemachtigd door de Generale Synode doen deputaten hiermede een beroep op alle broeders, die brieven, rapporten of andere stukken betreffende contacten met buitenlandse Kerken onder hun berusting hebben of weten te vinden in archieven van kerken of vergaderingen, deze documenten te zenden aan de secretaris van Deputaten, eventueel ter inzage of maken van afschrift ten behoeve van te vormen archief, daar het ontbreken van gegevens inzake vroegere activiteiten het werk soms belemmert.

CORRESPONDENTIE

over „de procedure cand. J. C. JANSE in het jaar 1944”

D. Overwegingen a. en b. en constatering ten aanzien van het kerkrechtelijk verloop van de procedure, in het rapport 3 mei 1961.

Merkwaardigerwijze wordt het onder a. en b. gestelde — wat het karakter van een constatering draagt — overweging genoemd, „overwegende a. dat aan cand. J. C. Janse indertijd gevraagd is met zijn bezwaren in de kerkelijke weg te blijven; overwegende b. dat cand. J. C. Janse echter niet voldaan heeft aan het verzoek om over zijn bezwaren te zwijgen, evenmin de weg van het gravamen is opgegaan, maar zich indertijd onttrok aan het verband der Gereformeerde Kerken in Nederland;”

Door hieraan de naam „overweging” te geven, tracht de classis kennelijk haar handen in onschuld te wassen.

Hierdoor immers wordt de indruk gewekt, dat het feitelijk mijn schuld is, dat ik geen predikant kon worden in de Gereformeerde Kerken. Immers: hij onttrok zich. Zonder de weg van het gravamen op te gaan. Anders had hij wellicht — zo wordt toch gesuggereerd — recht van toelating tot de kansel verkregen.

Uw vergadering oordele echter zelf over de vraag, in hoeverre er destijds recht te verkrijgen was.

Reeds op 23 maart 1944 werd prof. dr K. Schilder geschorst.

Op 31 juli werd ds B. Telder afgezet.

Op 1 augustus ging men voort, alle ingekomen bezwaarschriften ten spijt, prof. dr S. Greijdanus te schorsen.

En hoeveel schorsingen en afzettingen zijn gevolgd, zonder dat er recht werd gedaan.

Toen ik op 3 augustus 1944 het bovenvermeld schrijven van de classis d.d. 31 juli, ontving, met de ijzig koude term „het kerkelijk conflict” te Breda, was er toen voor mij récht te verkrijgen?!

Het recht-zoeken bij meerdere vergaderingen in zaken, waarin de meeste vergadering, t.w. de generale synode, ondanks „de stapel” bezwaarschriften, met banvonnissen haar „recht” reeds had vastgesteld, bleek nutteloos en in alle gevallen vergeefs.

Toch durft de classis Klundert d.d. 3 mei 1961 het aan, om het-niet-in-appel-gaan als een bezwarende omstandigheid in een overwegig te betrekken. Of, anders gezegd: zij verklaart daarmee, dat de classis in dezen machteloos was — de candidaat ging niet in appèl.

Niets had echter de classis in de weg gestaan om, ook zonder dat ik een gravamen of bezwaarschrift indiende, mij te hulp te komen.

Of moeten classes en synoden alleen maar zorgen voor „de organisatie” en doet het er niet toe als er iemand wordt verdrukt om de leer?

Tenslotte de constatering van het rapport inzake mijn „onkerkelijke houding”, die ik zou aangenomen hebben bij de samenspreking met de deputaten van de generale synode — een houding waarom de classis Klundert mij uiteindelijk het preekconcent heeft geweigerd en die thans, in 1961, nog wordt gewraakt.

Intussen — wat die term „onkerkelijke houding” waard is, moge uw vergadering thans zelf beoordelen.

Mag dit „onkerkelijk” heten, als iemand zich aan Gods Woord wil onderwerpen en, vanwege de vreeze des Heren, geen gemeenschap wil hebben met het doen van degenen die, „om de orde”, dienstknechten des Heren uit hun ambt weren en ze „beginnen te slaan” (Luc. 12 : 45—47).

Over de vraag of dat onkerkelijk is, zal de Here oordelen.

Of moet dit misschien onkerkelijk heten, als iemand, met verkorting van het geldende kerkrecht, ten faveure van een classis naar een „commissie voor zwarigheden” wordt gedrongen en hij daar, voor het forum van die commissie geen uitspraak zegt te willen doen over de vraag of hij van plan is een bezwaarschrift in te zenden? Mij dunkt, dat het gebruik maken van het recht der vrijheid in dezen, niet voor een onkerkelijke houding kan worden gescholden.

Of het moest zijn, dat de vergaderingen van de classis Klundert van 1944 en 1961 voor de kerkelijke weg aanzien een weg, waarop „de orde” dienst moet doen om rechte prediking tot zwijgen te brengen. Althans: mij is preekconcent geweigerd, zonder dat mijn spreken op het praeparatoir examen of ter vergadering met deputaten, met de Schriften is weerlegd.

Ik meen hiermee aan het verzoek van de classis Klundert om inlichtingen, enigszins te hebben voldaan.

Intussen zal het uw vergadering dan duidelijk kunnen zijn, wat mijn „huidige houding is ten aanzien van het toenmalig conflict”.

Ik heb in deze verdrukking, die mij vanwege de classis Klundert aangedaan werd, dikwijls **geroemd**, als in een verdrukking om Christus' wil.

En daarin **roem ik nog** — in overeenstemming met de mij door de classis Klundert zelf opgegeven tekst, Galaten 6 : 14.

Het preekconsent werd mij door de classis Klundert onthouden, maar het werd mij van 's Heren wege gegeven, toen de kerken, die zich de smaadheid van Zijn knechten aantrokken, mij wél uitnodigden Zijn Woord te spreken.

Zo heb ik, niet gehinderd door synode-hiërarchie en door mannen, die deze hiërarchie vreesden en vrezden, het Woord Gods kunnen bedienen in de Gereformeerde Kerken, die in de moeilijke dagen van 1944, onder allerlei wederwaardigheden „in de vrijheid werden gezet”.

Deze zaken leg ik thans aan uw vergadering voor, met het oog op uzelf.

Het is daarbij mijn hartelijke wens, dat geen vrees voor mensen u mag weerhouden om te spreken en te handelen naar de wil van God.

Hij geve u te onderscheiden het werk van Christus, die voortgang van reformatie tot reformatie, van Afscheiding tot Doleantie en Vrijmaking, en die telkens scheiding bracht, om de Waarheid Gods boven alles hoog te houden.

Met vriendelijke groet

w.g. J. C. JANSE.